

**UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU  
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE**

**TEZĂ DE DOCTORAT  
REZUMAT**

**ACTIVITATEA DE INVESTIGARE A FRAUDELOR DE  
NATURĂ ECONOMIC-FINANCIARĂ ÎN CONDIȚIILE  
INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ  
(la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor din cadrul  
Inspectoratului General al Poliției Române)**

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC  
Prof. univ. dr. ELENA DRĂGOESCU**

**DOCTORAND  
ec. Mihai-Adrian BUCUR**

**SIBIU  
- 2014 -**

## CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

<b>INTRODUCERE</b>	<b>1</b>
<b>CAPITOLUL I</b>	<b>10</b>
<b>FUNDAMENTE TEORETICE ȘI PRACTICE PRIVIND INVESTIGAREA FRAUDELOR DE NATURĂ ECONOMICO-FINANCIARĂ</b>	
<b>1.1. Frauda de natură economico-financiară</b>	<b>10</b>
1.1.1. Conceptul de fraudă	10
1.1.2. Semnificația sintagmei fraudă de natură economico-financiară	11
1.1.3. Forme de manifestare ale fraudei de natură economico-financiară	13
<b>1.2. Cauze care favorizează existența fraudelor de natură economico-financiară. Moduri de operare și metode specifice de comitere a acestora</b>	<b>16</b>
1.2.1. Cauze care favorizează apariția și existența fraudelor de natură economico-financiară	16
1.2.2. Moduri de operare și metode specifice de comitere a fraudelor de natură economico-financiară	17
1.2.2.1. Moduri de operare și comitere a fraudelor de natură economico-financiară	17
1.2.2.2. Metode specifice de comitere a fraudelor de natură economico-financiară	17
<b>1.3. Tipuri specifice de fraudă de natură economico-financiară</b>	<b>19</b>
1.3.1. Criterii de diferențiere a tipurilor specifice de fraude de natură economico-financiară	20
1.3.2. Delimitări conceptuale ale fraudei de natură economico-financiară față de alte forme de infracțiuni	21
1.3.2.1. Delimitări față de infracțiunea economico-financiară	21
1.3.2.2. Delimitări față de criminalitatea economico-financiară	24
1.3.2.3. Delimitări față de afacerile frauduloase	26
<b>1.4. Cadrul conceptual și delimitativ privind activitatea de investigare a fraudei de natură economico-financiară</b>	<b>28</b>
1.4.1. Semnificația sintagmei activitatea de investigare	28
1.4.2. Tipuri de activități de investigare	28
1.4.2.1. Investigațiile penale	28
1.4.2.2. Investigațiile administrative	29
1.4.3. Particularitățile activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	30
1.4.3.1. Particularitatea nr. 1 determinată de natura și conținutul activității desfășurate în etapa informativă	30
1.4.3.2. Particularitatea nr. 2 determinată de natura activităților desfășurate în etapa investigativă	37
1.4.3.3. Particularitatea nr. 3 determinată de natura activităților desfășurate în etapa probativă	39
<b>1.5. Procesul de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și posibilități de perfecționare a acestuia</b>	<b>42</b>
1.5.1. Conținutul economic al procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	42
1.5.2. Etapele procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și posibilități de perfecționare a acestuia	44
1.5.2.1. Etapa informativă și posibilități de perfecționare a acesteia	44
1.5.2.2. Etapa investigativă și posibilități de perfecționare a acesteia	46
1.5.2.3. Materializarea activității investigative în mijloace de probă	48

<b>1.6. Instrumente și procedee tehnice specifice utilizate în cadrul procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și posibilități de îmbunătățire a utilizării lor</b>	<b>54</b>
1.6.1. Instrumente specifice utilizate în cadrul procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și posibilități de îmbunătățire a utilizării lor	55
1.6.1.1. Ancheta de investigare	55
1.6.1.2. Investigația polițienească	56
1.6.1.3. Posibilități de îmbunătățire a utilizării instrumentelor specifice	57
1.6.2. Procedee tehnice specifice utilizate în procesul de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și posibilități de îmbunătățire a utilizării lor	59
1.6.2.1. Constatarea criminalistică	59
1.6.2.2. Expertiza contabilă	61
1.6.2.3. Posibilități de îmbunătățire a utilizării procedeelelor tehnice specifice	64
<b>1.7. Concluzii, opinii și contribuții personale desprinse din Capitolul I</b>	<b>66</b>
1.7.1. Concluzii	67
1.7.2. Opinii personale	69
1.7.3. Contribuții personale	71
<b>CAPITOLUL II</b>	<b>73</b>
<b>INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI IMPORTANȚA ACESTEIA ÎN ACTIVITATEA DE INVESTIGARE A FRAUDELOR DE NATURĂ ECONOMICO-FINANCIARĂ</b>	
<b>2.1. Paradigma integrarea României în Uniunea Europeană</b>	<b>73</b>
2.1.1. Conceptul de integrare europeană	73
2.1.2. Semnificația sintagmei paradigma integrarea României în Uniunea Europeană	73
<b>2.2. Instituții naționale implicate în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și noile sarcini impuse acestora de cerințele integrării României în U.E.</b>	<b>74</b>
2.2.1. Instituții naționale implicate direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și structurile acestora	74
2.2.1.1. Structuri funcționale ale instituțiilor naționale implicate direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	75
2.2.1.2. Sarcini noi ale principalelor instituții naționale implicate direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, ca urmare a cerințelor impuse de integrarea României în U.E.	82
2.2.2. Componentele structurale ale instituțiilor naționale implicate direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	83
2.2.2.1. Direcția de Investigare a Fraudelor (D.I.F.) – atribuții generate de integrarea României în U.E.	83
2.2.2.2. Departamentul pentru Lupta Anti-Fraudă (D.L.A.F.) – atribuții generate de integrarea României în U.E.	89
2.2.2.3. Posibilități de perfecționare a activității D.I.F. și D.L.A.F., implicate direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	93
2.2.3. Alte instituții naționale implicate indirect în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară conform cerințelor impuse de integrarea României în U.E.	95
2.2.3.1. Centrul de Cooperare Polițienească Internațională (C.C.P.I.) și rolul său în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, desfășurată de structurile sale	96

2.2.3.2.	Agenția Națională de Administrare Fiscală (A.N.A.F.) și modul său de implicare, prin structurile sale specifice, în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	107
2.2.3.3.	Curtea de Conturi a României (C.C.R.) și modul său de implicare în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	112
2.2.3.4.	Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (O.N.P.C.S.B.) și modul său de implicare în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	113
2.2.3.5.	Posibilități de perfecționare a activității C.C.P.I., A.N.A.F., C.C.R. și O.N.P.C.S.B., implicate indirect în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	116
<b>2.3.</b>	<b>Instituții europene implicate în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, săvârșite împotriva intereselor financiare ale Comunității Europene</b>	<b>118</b>
2.3.1.	Instituții europene implicate direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, săvârșite împotriva intereselor financiare ale Comunității Europene	119
2.3.1.1.	Oficiul de Luptă Anti-Fraudă (O.L.A.F.) implicat direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, săvârșite împotriva intereselor financiare ale Comunității Europene	119
2.3.1.2.	Posibilități de perfecționare a activității O.L.A.F., implicat direct în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	122
2.3.2.	Instituții europene implicate indirect în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, săvârșite împotriva intereselor financiare ale Comunității Europene	123
2.3.2.1.	Poliția europeană EUROPOL și rolul său în investigarea fraudelor de natură economico-financiară	124
2.3.2.2.	Unitatea de sprijin EUROJUST și rolul său în investigarea fraudelor de natură economico-financiară	125
2.3.2.3.	Unitatea de Gestionare a Frontierelor Externe FRONTEX și rolul său în investigarea fraudelor de natură economico-financiară	126
2.3.2.4.	Posibilități de perfecționare a activității instituțiilor europene prezentate, implicate indirect în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, săvârșite împotriva intereselor financiare ale Comunității Europene	128
<b>2.4.</b>	<b>Traseul parcurs de România pentru realizarea activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, în condițiile integrării țării în U.E.</b>	<b>129</b>
2.4.1.	Adaptarea legislației naționale privind activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la cerințele celei europene	129
2.4.2.	Adaptarea structurilor Poliției Române implicate în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivel național, conform cerințelor integrării României în U.E.	131
<b>2.5.</b>	<b>Concluzii, opinii și contribuții personale desprinse din Capitolul II</b>	<b>132</b>
2.5.1.	Concluzii	132
2.5.2.	Opinii personale	134
2.5.3.	Contribuții personale	136
		<b>138</b>
<b>CAPITOLUL III</b>		
<b>ANALIZA ACTIVITĂȚII DE INVESTIGARE A FRAUDELOR ECONOMICO-FINANCIARĂ, ÎN PERIOADA 2008 – 2013</b>		
<b>3.1.</b>	<b>Cadrul conceptual al analizei activității de investigare</b>	<b>138</b>
3.1.1.	Conținutul semantic al analizei	138

3.1.2. Semnificația sintagmei analiza activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	139
<b>3.2. Particularitățile analizei activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară</b>	<b>140</b>
3.2.1. Particularitatea nr. 1 determinată de momentul realizării analizei	140
3.2.2. Particularitatea nr. 2 determinată de perioada la care se referă analiza	141
3.2.3. Particularitatea nr. 3 determinată de caracterul situației care impune efectuarea analizei	141
3.2.4. Particularitatea nr. 4 determinată de gradul de cuprindere a problemelor	142
<b>3.3. Etapele procesului de analiză a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și problematica acestora la nivelul D.I.F. din cadrul I.G.P.R.</b>	<b>142</b>
3.3.1. Planificarea procesului de analiză – teorie și practică	143
3.3.2. Pregătirea procesului de analiză – teorie și practică	144
3.3.3. Dezbaterile asupra rezultatelor obținute – teorie și practică	145
3.3.4. Concluziile desprinse pe baza analizei efectuate – aspecte generale și specifice D.I.F. din cadrul I.G.P.R.	146
<b>3.4. Analiza dinamicii activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivelul D.I.F. din cadrul I.G.P.R.</b>	<b>147</b>
3.4.1. Semnificația sintagmei analiza dinamicii activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	147
3.4.2. Tipuri de analiză a dinamicii activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	148
3.4.2.1. Analiza dinamicii cantitative a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivelul D.I.F. din cadrul I.G.P.R.	148
3.4.2.2. Indicatori de apreciere a dinamicii cantitative a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	149
3.4.2.2.1. Numărul de fraude de natură economico-financiară investigate / unitatea de timp analizată și dinamica acestuia	150
3.4.2.2.2. Numărul de fraude de natură economico-financiară investigate / lucrător operativ din cadrul D.I.F. și dinamica acestuia	152
3.4.2.3. Posibilități de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, desprinse din analiza dinamicii cantitative a acesteia	154
3.4.2.4. Analiza dinamicii calitative a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivelul D.I.F. din cadrul I.G.P.R.	156
3.4.2.5. Indicatori de apreciere a dinamicii calitative a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	157
3.4.2.5.1. Nivelul de pregătire a lucrătorilor operativi / total fraude de natură economico-financiară investigate și dinamica acestuia	157
3.4.2.5.2. Gradul de soluționare / total fraude de natură economico-financiară investigate și dinamica acestuia	161
3.4.2.6. Posibilități de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, desprinse din analiza dinamicii calitative a acesteia	163
3.4.2.7. Analiza dinamicii structurale a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivelul D.I.F. din cadrul I.G.P.R.	165
3.4.2.8. Indicatori de apreciere a dinamicii structurale a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	167

3.4.2.8.1. Evoluția numărului de fraude de natură economico-financiară investigate / gradul de complexitate global al acestora	168
3.4.2.8.2. Numărul de tipuri de fraude investigate / lucrător operativ din cadrul D.I.F. și dinamica acestuia	172
3.4.2.8.3. Prejudiciul cauzat / recuperat, în urma desfășurării activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și dinamica sa	174
3.4.2.9. Posibilități de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, desprinse din analiza dinamicii structurale a acesteia	178
<b>3.5. Concluzii, opinii și contribuții personale desprinse din Capitolul III</b>	<b>182</b>
3.5.1. Concluzii	182
3.5.2. Opinii personale	184
3.5.3. Contribuții personale	185
<b>CAPITOLUL IV</b>	<b>187</b>
<b>ANALIZA EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII DE INVESTIGARE A FRAUDELOR DE NATURĂ ECONOMICO-FINANCIARĂ</b>	
<b>4.1. Conținutul economic al analizei eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară</b>	<b>187</b>
4.1.1. Conceptul de eficiență și delimitări conceptuale privind eficiența, față de eficacitate și economicitate	187
4.1.2. Semnificația sintagmei analiza eficienței activității de investigare a fraudelor economico-financiară	190
<b>4.2. Particularități ale analizei eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară</b>	<b>191</b>
4.2.1. La nivelul lucrătorilor operativi	191
4.2.1.1. Particularități determinate în funcție de natura și caracterul eforturilor și efectelor produse	191
4.2.1.2. Particularități determinate în funcție de locul de muncă analizat	192
4.2.2. La nivelul structurii de investigare a fraudelor	193
4.2.2.1. Particularități determinate de tipurile de obiective și intervalul de timp luat în calcul	193
4.2.2.2. Particularități determinate de compararea rezultatelor teoretice ce cele practice obținute în cadrul structurii analizate	193
<b>4.3. Criterii de apreciere a eficienței activității de investigare</b>	<b>194</b>
4.3.1. Celeritatea	194
4.3.2. Rezonabilitatea	195
4.3.3. Operativitatea	199
<b>4.4. Indicatori de analiză a eficienței utilizați la reflectarea nivelului fraudelor de natură economico-financiară raportat la nivel național</b>	<b>200</b>
4.4.1. Rata criminalității economico-financiare la 100.000 de locuitori	200
4.4.2. Ponderea fraudelor de natură economico-financiară din numărul total al infracțiunilor cercetate de poliție	202
4.4.3. Rata constatării fraudelor de natură economico-financiară din totalul infracțiunilor constatate de poliție	205
4.4.4. Rata de soluționare a investigării fraudelor de natură economico-financiară	207
<b>4.5. Căi de creștere a eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivel național, în cadrul instituțiilor de specialitate</b>	<b>209</b>

4.5.1. Creșterea eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, prin sporirea pregătirii profesionale continue a lucrătorilor cu atribuții în acest domeniu	209
4.5.2. Impunerea folosirii Planurilor Unice de Investigare pe Obiective (P.U.I.O.) a fraudelor de natură economico-financiară în toate instituțiile cu atribuții în acest domeniu	211
4.5.3. Utilizarea în mai mare măsură a bazelor de date în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară	216
4.5.4. Perfecționarea tehnicilor de intervievare-ascultare	218
4.5.5. Creșterea eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară prin îmbunătățirea activității de control în cadrul instituțiilor cu atribuții în domeniu	221
<b>4.6. Modalități de creștere a eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară în contextul integrării țării în Uniunea Europeană</b>	<b>223</b>
4.6.1. Creșterea eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară prin aplicarea reglementărilor Mecanismului de Cooperare și Verificare (M.C.V.)	224
4.6.2. Constatări ale Comisiei Europene (C.E.) privind progresele realizate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (M.C.V.)	225
4.6.3. Recomandări ale Comisiei Europene (C.E.) în cadrul M.C.V., pentru accelerarea progreselor referitoare la creșterea eficienței activității de investigare a fraudelor	228
4.6.3.1. Accelerarea reformei sistemului judiciar, inclusiv la nivelul organelor de cercetare penală ale poliției judiciare	232
4.6.3.2. Accelerarea progreselor în instrumentarea dosarelor de fraudă de natură economico-financiară implicând fonduri ale U.E.	233
<b>4.7. Concluzii, opinii și contribuții personale desprinse din Capitolul IV</b>	<b>234</b>
4.7.1. Concluzii	234
4.7.2. Opinii personale	235
4.7.3. Contribuții personale	236
<b>CAPITOLUL V</b>	<b>238</b>
<b>CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ DOCUMENTARĂ ȘI STUDIU DE CAZ APLICATIV PRIVIND ACTIVITATEA DE INVESTIGARE A FRAUDELOR DE NATURĂ ECONOMICO-FINANCIARĂ LA NIVELUL SERVICIULUI DE INVESTIGARE A FRAUDELOR DIN CADRUL INSPECTORATULUI DE POLIȚIE JUDEȚEAN SIBIU</b>	
<b>5.1. Cercetare documentară și selectivă privind determinarea modului de informare, cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de fraudele de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora</b>	<b>238</b>
5.1.1. Scopul, obiectivele și ipotezele cercetării întreprinse	239
5.1.2. Procedee, metode și tehnici utilizate în cadrul cercetării științifice	244
<b>5.2. Operaționalizarea cercetării științifice documentare și selective</b>	<b>247</b>
5.2.1. Procesarea și evaluarea informațiilor obținute	247
5.2.2. Gruparea răspunsurilor pe obiectivele stabilite	247
5.2.2.1. Atitudinea și nivelul de cunoaștere a conceptelor de fraudă de natură economico-financiară	248
5.2.2.2. Influența diferitelor tipuri de fraude de natură economico-financiară asupra instituțiilor, ca urmare a lacunelor existente în societate	251
5.2.2.3. Opiniile respondenților privind influența asupra procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară a unor categorii de factori (operativitatea, tergiversarea, rezonabilitatea și prejudiciul)	254

5.2.2.4. Opiniile respondenților privind identificarea unor măsuri de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară (organizatorice, administrative și strategice)	263
<b>5.3. Studiu de caz aplicativ privind investigarea unor fraude de natură economico-financiară în cadrul Inspectoratului de Poliție Județean Sibiu</b>	<b>272</b>
5.3.1. Activități specifice procesului de investigare întreprinse de lucrătorii operativi ai Serviciului de Investigare a Fraudelor din cadrul I.P.J. Sibiu	272
5.3.2. Constatări desprinse din Studiul de aplicativ	290
<b>5.4. Concluzii, opinii și contribuții personale asupra rezultatelor cercetării științifice documentare și studiului de caz aplicativ prezentate în Capitolul V</b>	<b>292</b>
5.4.1. Concluzii	292
5.4.2. Opinii personale	294
5.4.3. Contribuții personale	297
<b>BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ</b>	<b>298</b>
<b>LISTA ABREVIERILOR</b>	<b>312</b>
<b>LISTA FIGURILOR, GRAFICELOR ȘI TABELELOR</b>	<b>316</b>
<b>ANEXE</b>	<b>323</b>



## INTRODUCERE

Ca urmare a problemelor și dificultăților întâmpinate în activitatea profesională proprie și a problemelor de serviciu, activitate desfășurată de aproape 15 ani în domeniul economico-financiar, din care mai mult de jumătate în domeniul investigării fraudelor de natură economico-financiară, în cadrul unei structuri teritoriale operative a Direcției de Investigare a Fraudelor (D.I.F.), am considerat că se impune inițierea unui demers științific prin care să se prezinte, într-o manieră clară și transparentă, aspectele profesionale (economico-financiare, juridice și de altă natură), care conturează activitatea lucrătorilor operativi în acest domeniu.

Contextul arătat anterior stă la baza elaborării prezentei teze de doctorat cu titlul: **„Activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară în condițiile integrării României în Uniunea Europeană (la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române)”**, sub atenta îndrumare, coordonare și beneficiind în tot acest timp de sfaturile competente ale doamnei profesor Elena Drăgoescu.

Teza de doctorat s-a elaborat pe baza unui bogat material documentar în domeniu, a cărui înțelegere a necesitat un larg evantai de cunoștințe interdisciplinare (economie, finanțe, drept, administrație publică, etc.), fiecare dintre acestea conectate la ansamblul de relații impuse de instituțiile implicate la nivel național sau internațional.

Tema propriu-zisă este extrem de interesantă și actuală, nefiind abordată până în prezent de literatura de specialitate economică și juridică sub această formă, iar implementarea unor idei din structura tezei, poate aduce celor interesați avantaje concrete, posibil de monitorizat și cuantificat din punctul de vedere al eficienței. Lucrarea poate să devină pentru cei interesați din structurile abilitate, un instrument valoros, putând contribui prin abordarea științifică la îmbunătățirea activităților de investigare a fraudelor.

Obiectivul general al tezei de doctorat se înscrie în problematica amplă și de actualitate specifică domeniului economico-financiar, prin prisma îmbunătățirii activității structurilor cu atribuții în investigarea fraudelor de natură economico-financiară.

Specialiștii în domeniul investigării fraudelor (polițiști, magistrați, etc.) se confruntă permanent cu diversele forme de **ingenierii financiare** și fraude de natură economico-financiară, care cunosc o expansiune tot mai mare și a căror prevenire, descoperire, combatere și investigare devine tot mai dificilă.

Demersul întreprins are la bază o metodologie a cercetării care a cuprins în mod separat:

- studiul bibliografic a unor materiale documentare generale și de specialitate (lucrări științifice, manuale, articole, etc., din literatura de specialitate străină și din țară, menționate în bibliografia tezei);
- analiza unor fenomene specifice și concepte din domeniul tezei sau conexe acestora;
- prezentarea și realizarea unei cercetări științifice de tip documentar și selectiv, privind modul de informare, cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de fraudele de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora. Scopul cercetării îl constituie validarea de către respondenții din cele trei medii selectate (academic, de afaceri și din structurile specializate ale M.A.I.) a pachetelor de propuneri care vizează îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
- prezentarea unui Studiu de caz aplicativ, privind activitatea de investigare a unor fraude de natură economico-financiară (trafic de influență și înșelăciune).

Prin tematica abordată, diferită prin obiectivele de cercetare ale tezei, s-a urmărit o structurare teoretică a principalelor tipuri de fraudă de natură economico-financiară, a cauzelor care favorizează apariția și modalitățile de manifestare a acestora.

În cuprinsul tezei sunt prezentate concepte și termeni specifici utilizați în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, precum și categoriile de fraude mai des întâlnite în literatura de specialitate în domeniu.

Teza de doctorat a fost gândită și realizată, pornind de la convingerea că într-o lume a **globalizării fenomenelor**, criminalitatea afacerilor se dezvoltă într-un ritm tot mai alert, sporind

riscurile economice generate de o categorie tot mai largă și sofisticată de infracțiuni economice grave (contrabandă, fraude de natură economico-financiară, bancare, informatice, etc.).

Pe parcursul activității de documentare, informare și identificare a conceptelor teoretice și practice din cadrul tezei de doctorat, am întâlnit o serie de aspecte specifice care m-au determinat să îmi construiesc teza pe anumite obiective și argumente.

În acest sens, studiul întreprins mi-a permis să dezvolt anumite argumente pertinente în strânsă legătură cu structura planului tezei, astfel încât în fiecare capitol, acestea să se regăsească, iar constatările făcute să permită atingerea obiectivelor și ipotezelor.

Întrebarea fundamentală care conturează și justifică formularea titlaturii tezei **„Activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară în condițiile integrării României în Uniunea Europeană (la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române)”**, o constituie de ce în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară nu se operează cu criteriile de apreciere, care să permită conturarea unor imagini obiective asupra nivelului calitativ și al eficienței acestei activități, desfășurate de lucrătorii operativi și specialiști din aceste structuri?

### **Scopul cercetării**

Cercetarea întreprinsă de noi, vizând fraudele de natură economico-financiară, a avut ca scop realizarea demersului științific de creare a cadrului optim de cunoaștere a ansamblului de activități, prin care să se asigure îmbunătățirea acestei activități.

Având în vedere stadiul actual existent în instituțiile cu atribuții în domeniul descoperirii, prevenirii, combaterii și investigării fraudelor de natură economico-financiară, teza de doctorat își propune să pună în lumină acest domeniu deosebit de important și dificil și totodată investigarea acestor categorii de fraude, pe baza Planului tezei întocmit în acest scop.

Activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară ocupă un loc deosebit de important în cadrul structurilor de specialitate ale instituțiilor investite cu astfel de responsabilități, fiind o componentă importantă a strategiilor care se regăsesc în Programele de combatere a fraudelor, a crimei organizate, care se manifestă astăzi tot mai puternic în mediul de afaceri (specific economiei și finanțelor) atât la nivel național, cât și internațional.

În demersul de elaborare a acestei teme am pornit de la o serie de ipoteze de lucru și obiective de cercetare, pe care le prezentăm în cele ce urmează:

**Ipoteza nr. 1:** Asigurarea studierii și cunoașterii conceptelor teoretice de fraudă, fraudă de natură economico-financiară, în rândul respondenților din diferitele medii din societatea românească, ce ar avea ca scop **„reducerea tendințelor de fraudare”** în rândul cetățenilor, asigurându-se astfel o mai bună funcționare a sectoarelor economice naționale și o reducere a nivelului de infracționalitate.

**Ipoteza nr. 2:** Cercetarea problematicii specifice activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară prin utilizarea unor instrumente, metode și tehnici specifice de către structurile specializate. O astfel de cercetare va putea determina și genera direcții (căi) de acțiune, care să ducă la diminuarea numărului de astfel de fraude și a volumului de prejudicii generate de acestea.

**Ipoteza nr. 3:** Prezentarea ansamblului de instituții înființate prin acte normative specifice, cu atribuții în domeniul prevenirii, descoperirii, combaterii și investigării fraudelor de natură economico-financiară, din cadrul I.G.P.R. și al U.E..

Aceste instituții sunt fiecare angrenate, sub o anumită formă, în aria reformei care are loc în cadrul structurilor specifice și pot determina reconsiderarea mecanismelor de remodelare a sistemului informațional-decizional, atât la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor (D.I.F.) cât și a serviciilor specializate județene sau locale, cu atribuții în prevenirea, descoperirea, combaterea și limitarea săvârșirii acestor categorii de fraude de natură economico-financiară.

**Ipoteza nr. 4:** Necesitatea cunoașterii ansamblului de activități specifice, care compun fazele procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, cunoașterea lor constituind una dintre modalitățile de estimare și dimensionare a timpului necesar încadrării în

indicatorii de apreciere sau de evaluare specifici, prin care activitatea de investigare poate fi cuantificată și eficientizată.

**Ipoieza nr. 5:** Desfășurarea unei cercetări științifice documentate și selective, privind nivelul de cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de conceptele de fraudă și de fraude de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora, precum și validarea unor pachete de măsuri (organizatorice, administrative și strategice) care vizează îmbunătățirea activității de investigare.

**Ipoieza nr. 6:** Prezentarea unui Studiu de caz aplicativ, privind instrumentarea unor fraude de natură economico-financiară (trafic de influență și înșelăciune), de către lucrătorii operativi ai Serviciului de Investigare a Fraudelor din cadrul I.P.J. Sibiu.

Ipoizele enunțate, ne-au permis orientarea elaborării tezei, având la bază ansamblul de obiective care au conturat Programul de Cercetare al tezei.

**Obiectivele de cercetare** avute în vedere sunt cele prezentate în continuare:

1. Definirea fundamentelor teoretice și practice privind conceptele de fraudă și de fraudă de natură economico-financiară;
2. Identificarea cauzelor care favorizează apariția fraudelor și modalitățile de manifestare a acestora;
3. Analiza principalelor tipuri de fraude de natură economico-financiară întâlnite (sanționabile și nesanționabile);
4. Prezentarea unor instrumente specifice de analiză, utilizate în cadrul activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară (analiza dinamicii cantitative, calitative și structurale);
5. Evidențierea principalelor procedee utilizate în cadrul activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
6. Prezentarea modului de organizare, funcționare a principalelor instituții ale statului cu atribuții în descoperirea, prevenirea, combaterea și soluționarea fraudelor de natură economico-financiară;
7. Analiza activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
8. Identificarea unor criterii de apreciere, sau de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
9. Identificarea unor direcții (căi) de creștere a eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, la nivel național, în concordanță cu obiectivele U.E. ;
10. Prezentarea unui caz concret de investigare a unor fraude de natură economico-financiară, din cadrul unui compartiment specializat;
11. Prezentarea rezultatelor unei cercetări selective (prin chestionar) privind modul de informare, cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de fraudele de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora;
12. Prezentarea unor concluzii, opinii și contribuții personale, rezultate din analiza fenomenelor studiate pe parcursul elaborării tezei de doctorat.

Tematica tezei de doctorat, conturată prin direcțiile de cercetare abordate, au generat, pe parcursul elaborării acesteia, un efort considerabil, uneori greu de depășit din cauza dificultății obținerii unor categorii de informații necesare fundamentării unor opinii legate de specificul fraudelor de natură economico-financiară.

Având în vedere obiectivele de cercetare enunțate, am pornit la elaborarea tezei cu titlul **„Activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară în condițiile integrării României în Uniunea Europeană (la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române)”**.

Prin fiecare capitol al tezei am căutat să aduc cele mai obiective răspunsuri, iar acolo unde am considerat necesar, am dezvoltat idei și opinii proprii care permit să se înțeleagă concret de ce am procedat astfel.

Cu sprijinul și implicarea pertinentă a doamnei profesor Elena Drăgoescu, am structurat teza în 5 capitole, în corelare directă cu obiectivele de cercetare vizate, prezentate anterior.

În acest sens, țin să subliniez și sprijinul deosebit primit din partea unor distinși specialiști în domeniul crimei organizate și al investigării fraudelor, cu o mare expertiză, reflectată în lucrări de referință, care se regăsesc în literatura de specialitate, ale căror opinii și puncte de vedere, mi-au permis, pe parcursul etapelor de informare, documentare și cercetare, să dezvolt opinii și puncte de vedere personale.

Pe parcursul elaborării tezei de doctorat, am devenit adeptul ideii că „*totul este perfectibil, posibil de îmbunătățit*”, astfel încât opiniile întâlnite în diverse lucrări au constituit suportul unor noi idei și puncte de vedere în abordarea obiectivelor puse în dezbatere.

Pe lângă caracterul său de „*actualitate, importanță și perspectivă*”, teza de doctorat are un ridicat grad de dificultate și specificitate, deoarece realizarea acesteia a necesitat un larg evantai de cunoștințe interdisciplinare (economie, finanțe, administrație publică, drept, etc.) fiecare conectate la ansamblul de relații impuse de instituțiile implicate la nivel național și internațional.

Tema propriu-zisă este extrem de interesantă și originală, iar implementarea unor idei din structura tezei poate aduce celor interesați avantaje concrete, posibil de cuantificat și monitorizat din punctul de vedere al eficienței, oferind totodată celor interesați concepte și informații valoroase și utile în domeniul eficientizării activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

Sperăm ca lucrarea să devină pentru cei interesați, un instrument de lucru eficient, iar prin abordarea științifică a temei, să se poată contribui, în mod direct, la îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor.

#### ***Metodologia cercetării***

Cercetarea întreprinsă a vizat, așa cum am subliniat mai sus, un spectru larg de obiective, care au permis extinderea activității de documentare atât la studiul cunoașterii și interpretării unor concepte teoretice fundamentale, cât și la ansamblul de acțiuni care vizează caracterul specific al activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

Planul de cercetare, cuprinzând ansamblul de ipoteze și obiective specifice activității de cercetare documentară și selectivă, structurat pe trei direcții, care a vizat:

- mediul academic;
- instituțiile de specialitate cu atribuții în domeniul tezei de doctorat;
- mediul de afaceri.

Pentru obținerea unor informații cât mai relevante, în elaborarea tezei s-a urmărit respectarea metodologiei demersului științific. Ca tehnici și instrumente de cercetare au fost utilizate:

- lucrări în domeniul cercetării experimentale și prelucrării datelor;
- interviuarea respondenților pe bază de chestionare;
- prezentarea unui Studiu de caz aplicativ cu rol sugestiv.

Pentru prelucrarea și interpretarea rezultatelor, s-a apelat la un software universal (STATISTIC DATA SYSTEM), care a permis evidențierea unor opinii ale respondenților, validând astfel ***pachetele de măsuri*** organizatorice, administrative și strategice, avute în vedere pentru îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

#### ***Volumul, conținutul și structura lucrării***

Teza de doctorat este structurată pe 5 capitole, iar materialul elaborat este prezentat pe 325 pagini, conținând 54 figuri și grafice, 53 tabele, 21 relații matematice, 3 anexe, 104 referințe și 255 trimiteri bibliografice. Pentru cercetarea științifică selectivă s-au folosit 3 categorii de chestionare, răspunsurile fiind centralizate în anexele nr. 1, nr. 2 și nr. 3.

Pentru elaborarea lucrării a fost consultată o amplă și reprezentativă bibliografie, uneori dificil de sistematizat și de concentrat într-un anumit număr de pagini. Am considerat oportună, menționarea unor puncte de vedere existente în literatura de specialitate, precum și anumite puncte de vedere și opinii proprii.

Demersul științific a avut la bază o metodologie a cercetării care a cuprins în mod distinct:

- un număr important de materiale documentare din literatura de specialitate autohtonă și străină, care a servit la realizarea studiului bibliografic, materializat în cuprinsul tezei;
- realizarea de analize asupra unor concepte, fenomene, procese, procedee și metode specifice activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
- prezentarea unui studiu de caz, specific, de investigare a unei anumite categorii de fraude economico-financiară (trafic de influență);
- realizarea și prezentarea unei cercetări științifice de tip documentar și selectiv, prin care s-a urmărit modul de informare, cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de fraudele de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora.

În cadrul celor 5 capitole, conținutul tezei este sintetizat în cele ce urmează:

**În capitolul 1** – sunt prezentate și abordate aspectele conceptuale specifice, privind fundamentele teoretice și practice ale investigării fraudelor de natură economico-financiară.

Capitolul este structurat pe șapte subcapitole, în care:

- am tratat conceptele de fraudă și fraudă de natură economico-financiară, precum și formele de manifestare ale acesteia;
- s-au tratat dimensiunile și tipurile specifice de fraudă, precum și criteriile de diferențiere a tipurilor specifice de fraude de natură economico-financiară;
- au fost prezentate delimitările conceptuale ale fraudei de natură economico-financiară față de infracțiunea economico-financiară, criminalitatea economico-financiară și afacerile frauduloase;
- au fost expuse opinii referitoare la cadrul conceptual și delimitativ privind activitatea de investigare a fraudelor și tipurile de activități de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, precum și particularitățile activității de investigare;
- am prezentat instrumentele și procedeele tehnice specifice utilizate în activitatea de investigare, adaptate la specificul fraudelor de natură economico-financiară;
- sunt prezentate, într-o manieră proprie, etapele procesului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și conținutul economic al acestuia, ca o particularizare a opiniilor exprimate în literatura de specialitate specifică domeniului judiciar;
- sunt menționate opinii și contribuții personale, a căror implementare poate perfecționa activitatea de investigare a fraudelor, în general și a celor de natură economico-financiară, în special.

**În capitolul 2** – sunt abordate aspectele integrării României în U.E. și rolul acesteia în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

Capitolul este structurat pe cinci subcapitole, în care:

- este definită sintagma „**integrarea României în U.E.**” și sunt menționate reglementările juridice specifice privind activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
- sunt prezentate principalele instituții ale statului român implicate în activitatea de combatere și investigare a fraudelor de natură economico-financiară la nivel național și al U.E;
- sunt prezentate principalele instituții europene implicate în combaterea fraudelor de natură economico-financiară;
- este evidențiată necesitatea coordonării unor structuri guvernamentale la nivelul Uniunii Europene;
- este prezentată adoptarea unei legislații europene îmbunătățite la nivelul U.E., eliminând lacunele existente în prezent în unele țări (care favorizează făptuitorii și infractorii);
- este pusă în evidență importanța cooperării, la nivel european, cu alte instituții cu atribuții similare sau complementare cu cele ale U.E, vizând activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară (EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX, OLAF);
- sunt menționate opinii și contribuții personale cu privire la măsurile care pot conduce la descentralizarea activităților de investigare a unor categorii de fraude (cu un grad de pericol social redus și cu valori mici ale prejudiciului);

➤ sunt propuse măsuri care să stea la baza inițierii acțiunilor de investigare, precum și necesitatea reconfigurării unor instituții la nivel central, regional și județean, privind conținutul Strategiei Naționale Anti-Fraudă (măsuri noi juridice, administrative și organizatorice, etc.)

În analiza făcută asupra instituțiilor naționale și europene care desfășoară activități de prevenire, descoperire, combatere și investigare a fraudelor, am constatat că la nivelul instituțiilor naționale de profil nu se operează cu aceiași indicatori cu cei utilizați la nivelul U.E. pentru aprecierea activității de investigare a fraudelor.

**Capitolul 3** – este destinat prezentării analizei activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, acesta fiind structurat în cinci subcapitole în care:

➤ este prezentat conținutul semantic al sintagmei „analiza activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară”;

➤ sunt prezentate particularitățile analizei globale și ale analizei parțiale;

➤ sunt prezentate etapele procesului de analiză a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

➤ sunt tratate în mod separat: analiza **dinamicii** cantitative, calitative și structurale, a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară în care sunt prezentați, pentru fiecare tip de analiză dinamică, în mod individual, indicatorii de apreciere recomandați a fi utilizați.

Desigur, pentru cazurile de fraudă de natură economico-financiară problema este puțin diferită, pentru a face posibil utilizarea unor astfel de indicatori, în capitolele III și IV am conceput elemente de structură specifice, care să pună în evidență proceduri noi de investigare și forme de eficientizare a activității, în acest sens.

De asemenea, sunt prezentate unele opinii și contribuții personale privind:

➤ importanța utilizării indicatorilor de apreciere recomandați;

➤ elaborarea unor metodologii de investigare pe categorii de fraude (economico-financiare, bancare, vamale, etc.).

**Capitolul 4** – este destinat abordării **eficienței** activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor din cadrul I.G.P.R..

Capitolul este structurat în șapte subcapitole, în care:

➤ sunt definite conceptele de eficiență și lămurit conținutul sintagmei „**eficiența activității de investigare**” în cazul fraudelor de natură economico-financiară și particularitățile acesteia la nivel de lucrător operativ și al structurilor specifice de investigare a fraudelor;

➤ sunt definite criteriile de apreciere pentru determinarea eficienței activității de investigare (celeritatea, rezonabilitatea, gradul de recuperare a prejudiciului și operativitatea);

➤ sunt prezentați indicatorii de eficiență, utilizați pentru reflectarea nivelului fraudelor de natură economico-financiară raportat la nivel național:

• Rata criminalității economico-financiare la 100.000 locuitori;

• Ponderea fraudelor de natură economico-financiară din numărul total al infracțiunilor **cercetate** de poliție;

• Rata constatării fraudelor de natură economico-financiară, din totalul infracțiunilor **constatate** de poliție;

• Rata de soluționare a **investigării** fraudelor de natură economico-financiară.

➤ sunt abordate cinci căi de creștere a eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară (la nivel național și al U.E.);

➤ sunt puse în evidență modalitățile de perfecționare a pregătirii și formării lucrătorilor operativi din structurile cu atribuții de investigare a fraudelor;

➤ se fac recomandări pentru aplicarea P.U.O.Z. (sau .P.U.O.S.) în cadrul structurilor cu atribuții de investigare a fraudelor (și nu numai);

➤ sunt exprimate opinii și contribuții personale originale, privind modul de organizare și urmărire a modului de realizare a sarcinilor care le revin lucrătorilor operativi cu atribuții de investigare a fraudelor, precum și pentru estimarea complexității fraudelor.

- sunt puse în evidență recomandările legate de necesitatea cuprinderii lucrătorilor operativi în programe de formare și perfecționare de scurtă și lungă durată;
- este menționată necesitatea compatibilității metodologiilor de investigare a fraudelor (și nu numai) cu cele din U.E. a legislației în domeniu, precum și de înființare a unor structuri noi, la dispoziția instituțiilor abilitate din țară sau din cadrul U.E..

**Capitolul 5** – este structurat în patru subcapitole, în care sunt prezentate:

**I.** Modul de realizare a cercetării științifice documentare, precum și:

- operaționalizarea cercetării pentru cele trei tipuri de chestionare avute în vedere;
- obiectivele cercetării întreprinse (scopul, ipoteze, sursele de date utilizate, etc.);
- proiectarea, elaborarea și administrarea chestionarelor;
- colectivitatea cercetată;
- prelucrarea, analiza și interpretarea datelor experimentale.

Cercetare științifică documentară realizată, poate constitui pentru literatura de specialitate, o modalitate practică de abordare în domeniul investigării fraudelor și de identificare a unor măsuri de natură organizatorică, administrativă și strategică, a căror implementare să determine eficientizarea activității de investigare a fraudelor.

**II.** Studiu de caz aplicativ, care cuprinde:

- modul de desfășurare a activității de investigare (denunț, autodenunț, declarații, etc.) din cadrul Dosarului nr. TIX 200 / 20xx, instrumentat de lucrătorii operativi ai Serviciului de Investigare a Fraudelor din cadrul I.P.J. Sibiu;
- succesiunea etapelor de instrumentare a cazului din Dosarul nr. TIX 200 / 20xx;
- modul de finalizare a acțiunii de investigare.

Studiu de caz aplicativ este particularizat pe investigarea unor fraude de natură economico-financiară (trafic de influență și înșelăciune).

Lucrarea poate fi îmbunătățită, iar eventualele greșeli (inerente de fapt) pot fi înțelese, ele nefiind consecința unei rele intenții, subliniind că demersul făcut este bine intenționat, cu scopul de a contribui într-o modestă măsură la cunoașterea și îmbunătățirea activității din aria investigării fraudelor de natură economico-financiară în cadrul instituțiilor abilitate.

Țin să mulțumesc în mod deosebit, conducătorului științific, stimatei doamne profesor universitar doctor Elena Drăgoescu, pentru înțelegerea, interesul, implicarea și exigența manifestată pe toată perioada pregătirii, susținerii examenelor, întocmirii și prezentării rapoartelor, cât și pentru cooperarea și flexibilitatea manifestată în perioada de structurare și întocmire a tezei de doctorat, în fundamentarea constatărilor și concluziilor.

Apreciez în mod sincer modul în care am fost sfătuit și îndrumat pentru cercetarea domeniului investigat, pentru modul de abordare și înțelegere a unor repere bibliografice și nu în ultimul rând, pentru implicarea în realizarea demersului științific.

Pentru toate acestea și nu numai, un sincer MULȚUMESC DOAMNĂ PROFESOR!

Aș dori să aduc mulțumiri și colectivului de cadre didactice din cadrul Facultății de Științe Economice a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, pentru recomandările și sugestiile adresate cu ocazia susținerii examenelor de pregătire și prezentării Rapoartelor Științifice.

Doresc să mai aduc mulțumirile mele sincere conducerii Facultății de Științe Economice și a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, pentru condițiile excelente asigurate realizării documentării, studiilor, cercetării și bazei materiale, de care am beneficiat.

Nu în ultimul rând, doresc să aduc sincerele mele aprecieri și mulțumiri domnului profesor Mihail Țîțu, pentru sprijinul acordat în finalizarea cercetării documentare selective și celor care mi-au oferit cadrul și condițiile necesare pentru a finaliza cu succes această teză de doctorat, încurajându-mă și fiindu-mi aproape moral și sufletește și, bineînțeles, țin să mulțumesc în mod deosebit familiei și celor dragi, care au fost alături de mine, m-au sprijinit și încurajat în toată perioada pregătirii tezei de doctorat, pentru care le sunt profund recunoscător.

Fiecărui membru al comisiei de doctorat și al celei de îndrumare, țin să le aduc sincere mulțumiri pentru modul în care au participat la pregătirea și susținerea mea morală, pentru ca astăzi, aici, să pot prezenta și susține această lucrare deosebit de pretențioasă și complexă.

## SINTEZA CONCLUZIILOR, OPINIILOR ȘI CONTRIBUȚIILOR

### I. SINTEZA CONCLUZIILOR

Prin tematica diferită abordată și obiectivele de cercetare ale tezei, s-a urmărit o structurare teoretică a principalelor tipuri de fraudă (fraudă economică, financiară, fiscală, etc.), a cauzelor care favorizează apariția și modalitățile de manifestare ale acestora.

Pe parcursul elaborării tezei de doctorat, la sfârșitul fiecărui capitol au fost formulate concluzii, opinii și contribuții personale.

Prin fiecare capitol al tezei am căutat să aduc cele mai obiective răspunsuri, iar acolo unde am considerat necesar, am dezvoltat idei și opinii care permit să se înțeleagă concret de ce am procedat astfel.

În acest context, tematica tezei de doctorat este de actualitate, atât prin ansamblul de opinii și contribuții, cât și prin modul de abordare a ipotezelor și obiectivelor din structura programului de cercetare elaborat.

În urma analizei fenomenelor studiate pe parcursul elaborării tezei de doctorat, pot fi puse în evidență următoarele concluzii, opinii și contribuții personale, prezentate sintetizat.

Din dorința de a realiza o imagine de ansamblu cât mai edificatoare asupra tezei de doctorat, vom prezenta în cele ce urmează o sinteză a acestora, în ordinea structurii tezei.

#### *Sinteza concluziilor desprinse din capitolul I*

1) în cercetarea întreprinsă, s-a constatat că există în literatura de specialitate, modalități diferite de definire și interpretare a conceptelor de fraudă, fraudă de natură economico-financiară, fraudă fiscală și nu numai.

Analizând astfel diferitele definiții date de diverși autori conținutului acestor concepte, se constată că, în esență, ele exprimă sub o formă sau alta, unul și același lucru: „**acea activitate prin care o persoană fizică sau juridică acționează cu intenția de a obține în folosul său, un beneficiu nelegitim, încălcând o obligație legală ori contractuală**”, sau „**crearea prin mijloace frauduloase a unei pagube cu un scop bine determinat și anume, obținerea unui profit de natură materială**”.

Față de aceste moduri de definire, am considerat necesar ca în urma documentării întreprinse să aduc completări la aceste condiții privind fraudă.

2) astfel, fraudele de natură economico-financiară provoacă pagube greu de imaginat și determinat, fiind considerate un **fenomen și factor perturbator al mediului economic, social și politic, cu influențe negative asupra educației, culturii și sănătății cetățenilor**, acestea săvârșindu-se prin tehnici și metode specifice de către făptuitori.

3) prin analiza formelor de manifestare ale diferitelor categorii de fraude de natură economico-financiară **este pusă în evidență, în urma analizei efectuate, existența unor grupuri de indivizi, care desfășoară activități necinstite, ilegale.**

4) expansiunea alarmantă a fraudelor de natură economico-financiară, este determinată de o serie de cauze, moduri și metode de operare, care contribuie la această expansiune.

Vom menționa unele dintre acestea:

➤ influența puternică exercitată de structurile de putere din fostele state est-europene sau din spațiul ex-sovietic;

➤ acțiunea unor grupări internaționale (din Orientul Apropiat, mafia italiană, etc.);

➤ coruperea unor funcționari sau manageri din țară sau din cadrul U.E..

5) luarea în considerare a **criteriilor propuse** va determina o diferențiere **obiectivă și completă a categoriilor de fraude de natură economico-financiară**, care apar și se manifestă în societate (după locul comiterii fraudelor, mărimea prejudiciului produs și gradul de pericol social al fraudei).

6) globalizarea și internaționalizarea activităților ilegale, privind fraudele de natură economico-financiară, impune măsuri ferme de îmbunătățire a legislației naționale și europene, care să determine descurajarea făptuitorilor prin sistemul sancționator, eficientizarea activității



de investigare a fraudelor de natură economico-financiară și identificarea unor măsuri, metode și mijloace optime de contracarare a acțiunilor făptuitorilor.

7) manifestarea unor tendințe tot mai accentuate de fraudare, de deturnare a unor fonduri europene de la proiectele și investițiile aprobate pentru România impune necesitatea reprimării unor astfel de tendințe prin acțiuni investigative ferme de anihilare și de structurare a rețelelor.

8) **delimitările** dintre **fraudele de natură economico-financiară** și **criminalitatea economico-financiară** scot în evidență o serie de **diferențe** din următoarele puncte de vedere al modului de reglementare și sancționare juridică, al conținutului și ariei de manifestare, al instituțiilor și mecanismelor de operare a acestora și al nivelului prejudiciilor produse.

9) în cazul **afacerilor frauduloase**, scopul făptuitorilor este de a acumula profituri și de a obține dominația economică, protejându-și societățile aflate în pericol de faliment.

10) reglementările la nivel  **european**, în cazul **investigațiilor penale** au ca finalitate tragerea la **răspundere penală** a autorilor **fraudei de natură economico-financiară** și **luarea în primul rând de măsuri pentru recuperarea prejudiciului** produs, pe când în România reglementările prevăd răspunderea penală cu **pedepse privative de libertate** (închisoare), **în primul rând**, iar **recuperarea prejudiciului** constituie o **măsură complementară**.

11) **investigația penală** este specifică structurilor operative de **investigare a fraudelor de natură economico-financiară** și atrage după sine **răspunderea penală**.

12) desfășurarea unor procese specifice de analiză, privind **particularitățile** activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, constituie un demers de mare responsabilitate, ce reclamă respectarea etapelor specifice activității de analiză și reflectarea clară a deficiențelor, iar finalizarea procesului de analiză trebuie să conducă la implementarea unor măsuri și decizii concrete, care să conducă la obținerea unor rezultate obiective, reale și de necontestat.

13) **investigația administrativă** este specifică organelor de control (naționale și ale U.E. și se finalizează cu măsuri de sancționare de natură materială sau disciplinară).

14) particularitatea **etapei informative** constă în faptul că în obținerea unor **informații de calitate**, într-un timp rezonabil, un rol important îl au: experiența membrilor echipei de lucru, gradul de dotare existent, metodele aplicate și calitatea comunicării a celor în cauză, precum și gradul de cooperare și de implicare a suspectilor, complicilor, persoanelor vătămate și martorilor.

15) în afara informațiilor obținute de la persoane vătămate, martori, suspecti și complici ai acestora, tot ca particularitate a **etapei informative** un impact asupra investigării fraudelor îl au atât **durata estimată de obținere a informațiilor (Dej)**, **gradul de complexitate al informațiilor colectate (Gcic)**, cât și **gradul de dificultate al colectării informațiilor (Gdci)**.

16) particularitatea **etapei investigative** rezidă din necesitatea respectării de către lucrătorii operativi a succesiunii ansamblului de activități ale procesului penal, prin care sunt identificate și asigurate mijloacele de probă, precum și anumite bunuri asupra cărora se poate institui **măsura asiguratorie a sechestrului sau confiscarea specială**.

17) particularitatea **etapei probative** a activității de **investigare a fraudelor de natură economico-financiară** rezidă din conținut grupului de activități care o conturează, respectiv **principale, auxiliare și conexe**.

18) structurile de decizie și lucrătorii operativi trebuie să apeleze la activități de monitorizare, observare și coordonare, care să conducă la descoperirea manoperelor frauduloase folosite de făptuitori la săvârșirea **fraudei de natură economico-financiară**, sens în care sunt necesare atât resurse umane competente, cu experiență și înaltă expertiză profesională.

19) **etapa informativă** este reglementată în legislația națională și se desfășoară în cadrul unor instituții, sau structuri specializate, ale căror atribuții sunt stabilite prin normele de organizare și funcționare ale acestora.

20) **investigația propriu-zisă** trebuie considerată o **metodă specifică a muncii informative**, prin care lucrătorii operativi obțin informațiile necesare clarificării unor situații sau fapte legate de săvârșirea unor **fraude de natură economico-financiară**.

21) **materializarea activității investigative în mijloace de probă** trebuie să aibă în vedere **respectarea** tuturor garanțiilor prevăzute de lege, prin acceptarea **prezumției de nevinovăție** sau **nimeni nu este mai presus de lege**, precum și **limitarea** celor cu atribuții în domeniul investigării, la acele acțiuni și activități care să conducă la obținerea informațiilor și probelor necesare pentru întocmirea **dosarului de investigare** (urmărire penală).

22) **instrumentele** specifice (**ancheta de investigare** și **investigația polițienească**) sunt esențiale în descoperirea mijloacelor de probă, a făptuitorilor și complicilor acestora, care participă la săvârșirea **fraudelor de natură economico-financiară**;

23) **ancheta de investigare** se **deosebește** fundamental de **investigația polițienească**, prin: aria de cuprindere (mai mare), complexitatea problemelor abordate, volumul de muncă, mai ridicat, și dificultatea, mai pronunțată în obținerea informațiilor.

24) sunt necesare luarea unor măsuri prin care activitatea de investigare să se îmbunătățească, astfel încât **ancheta de investigare** și **investigația polițienească** să fie **utile**.

25) ca nivel de importanță, fiecare dintre **procedeele tehnice** (**constatarea criminalistică** și **expertiza**) prezentate, trebuie considerate necesare în materializarea cu succes a activității de **investigare a fraudelor**, ele justificându-și necesitatea în funcție de o serie de factori (timpul, gradul de pericol și oportunitatea utilizării unui procedeu).

Cercetarea efectuată a scos în evidență gradul de pericol social și politic, pe care fraudele de natură economico-financiară le determină asupra societății.

Ca domeniu al „**criminalității gulerelor albe**”, aceasta apare într-o continuă ascensiune, fiind favorizată atât de fenomenul globalizării, cât și de cel al propagării fenomenului de criză, la scară planetară.

Evident că și în România se fac tot mai mult resimțite efectele imenselor prejudicii provocate de fraudele de natură economico-financiară, cu toate măsurile strategice luate în direcția combaterii efectelor acestora.

Cu atât mai mult, în actualul context, identificarea unor măsuri care să conducă la îmbunătățirea eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, sunt necesare și așteptate.

### **Sinteza concluziilor desprinse din capitolul II**

1) prin **paradigma integrării României în U.E.** sunt puse în evidență măsurile specifice care trebuie luate la nivel național, pentru realizarea **integrării**, deci și a activității de investigare a **fraudelor de natură economico-financiară**, conform cerințelor europene;

2) structurile actuale de la nivelul Inspectoratelor de Poliție Județene, rezultate după aplicarea P.R.I., sunt asemănătoare în general, cu mici modificări impuse de unele situații deosebite;

3) ansamblul de **măsuri** organizatorice luate au urmărit **perfecționarea** activității componentelor structurale din domeniul **investigării** fraudelor de natură economico-financiară, făcând astfel posibile îndeplinirea **noilor sarcini** impuse de cerințele **integrării** țării în U.E.;

4) aplicarea **analizei S.W.O.T.** poate constitui punctul de plecare pentru formularea unor obiective noi, cu efecte concrete asupra activității practice desfășurate de lucrătorii operativi din cadrul D.I.F.;

5) serviciile rezultate în urma reorganizării D.I.F. au o structură organizațională flexibilă, care asigură o viteză de reacție ridicată la evenimentele care au loc la **nivel național**, sau în **spațiul european**, determinate de cetățenii români, iar responsabilitățile generate de **procesul integrării**, sunt mai bine asumate și urmărite de către noile structuri operative din cadrul I.G.P.R. și implicit din cadrul D.I.F.;

6) C.C.P.I., ca **platformă națională unică**, este specializată în schimbul rapid de date și informații operative în domeniul prevenirii și combaterii criminalității transfrontaliere și are rolul de a asigura cooperarea eficientă a principalelor canale de comunicare: Centrul S.E.C.I., EUROPOL, SIRENE, INTERPOL, prin intermediul structurilor de cooperare;

7) B.N.I. poate asigura realizarea unor verificări numai la solicitarea unei unități de parchet competente, în condițiile existenței unor indicii clare și relevante privind posibilă locație a acelei persoane pe teritoriul altui stat, menționat în mod concret;

8) activitatea care se desfășoară în prezent în cadrul P.N.F. asigură cerințele impuse de **integrarea** țării în U.E., dovadă fiind rezultatele bune obținute de celelalte structuri din cadrul C.C.P.I. care nu ar fi fost posibile fără aportul P.N.F.;

9) principalele activități ale Biroului SIRENE au în vedere ansamblul de acțiuni de cooperare polițienească operațională și de asistență între entitățile Schengen, de control, privind respectarea prevederilor CAAS, de administrare a structurii operaționale și a mijloacelor materiale și de reprezentare a nivelului grupului de lucru;

10) Unitatea Națională EUROPOL desfășoară activități de cooperare cu celelalte structuri operative din cadrul C.C.P.I. fiind totodată organizația care este desemnată să coopereze cu EUROPOL (organizația care se ocupă de aplicarea legii în cadrul Uniunii Europene);

11) în urma reorganizării, A.N.A.F. are competențe și atribuții în domeniul **prevenirii, descoperirii și combaterii** fraudelor de natură economico-financiară;

12) cele două structuri din cadrul A.N.A.F. (D.G.A.F. și D.C.F.), prin măsurile de reorganizare luate (la nivel central și teritorial), asigură cerințelor impuse de **integrarea** țării în U.E., de reglementările elaborate în vederea protejării intereselor financiare naționale și europene și o mai bună colectare a taxelor și impozitelor la bugetul consolidat al statului;

13) rapoartele întocmite în urma acțiunilor de control financiar și audit pun în evidență, după caz, modul de utilizare și administrare a fondurilor alocate, precum și aspectele negative constatate privind combaterea risipei și a fraudei și în special aspectele legate de respectarea riguroasă a disciplinei financiare;

14) O.N.P.C.S.B., în dubla sa calitate de **autoritate competentă la nivel național** și de **Unitate de Informații Financiare** (U.I.F.), desfășoară acțiuni concrete, specializate, de combatere a spălării banilor;

15) C.C.P.I., A.N.A.F., C.C.R. și O.N.P.C.S.B. sunt organizate și funcționează în baza unor reglementări juridice și a unor principii care sunt în concordanță și deplin acord cu angajamentele asumate de țara noastră în negocierile de **integrare**, fiind similare cu ale altor instituții de profil din cadrul U.E.;

16) O.L.A.F. are ca rol principal în cadrul U.E. asigurarea unui **parteneriat viabil** cu instituțiile naționale din justiție, administrație, poliție, etc., în concordanță cu atribuțiilor și responsabilităților care îi revin, „*fiind considerat motorul Europei legale*”;

17) EUROPOL are sarcina de a asigura schimbul și analiza informațiilor privitoare la activitățile criminale, care afectează mai multe state membre (terorism, traficul cu carne vie, droguri, spălarea banilor, criminalistică economică, traficul cu specii protejate, bunuri culturale, **inclusiv** a fraudelor de natură economico-financiară);

18) EUROJUST constituie structura operativă care, prin activitățile sale, va susține celelalte structuri specifice, EUROPOL și Oficiului de Luptă Anti Fraudă (O.L.A.F.), fiind un **partener judiciar** al acestora (fără însă a exercita un control judiciar asupra lor), în lupta împotriva fraudelor care aduc atingere intereselor financiare ale U.E.;

19) FRONTEX are la bază un ansamblu de norme de organizare și funcționare specifice, reglementate juridic în conformitate cu ansamblul de prevederi adoptate de Parlamentul U.E. și cuprinse în **Regulamentele** elaborate în acest sens și are reglementări clare privind competențele conferite Consiliului de Administrație;

20) pentru realizarea **integrării**, România a parcurs un **traseu** ce a impus asumarea unor angajamente privind **adaptarea legislației naționale** privind activitatea de **investigarea** fraudelor de natură economico-financiară la cerințele celei europene și **adaptarea structurilor Poliției Române** implicate în activitatea de **investigare** a fraudelor de natură economico-financiară la nivel național, conform cerințelor **integrării** României în U.E..

### ***Sinteza concluziilor desprinse din capitolul III***

1) ***analiza*** reprezintă o ***metodă de cercetare științifică, cu valențe universale, care face posibilă cunoașterea elementelor componente a diferitelor fenomene, obiecte sau procese, structura acestora, precum și modul de apariție sau dinamica lor;***

2) ***sintagma analiza activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară*** are o structură complexă, ce cuprinde atât o ***cercetare științifică, efectuată în vederea cunoașterii dinamicii fenomenelor și proceselor (a structurii acestora), cât și studierea factorilor care o compun și condițiilor care au determinat apariția acestora;***

3) aprecierile exprimate cu privire la rezultatele ***analizei*** și la ***particularitățile*** care o conturează, pot fi folosite de structurile de decizie la elaborarea unor măsuri menite să determine ***îmbunătățirea*** activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară de la nivelul D.I.F.;

4) modul de tratare și abordare prezentat nu epuizează aria ***tipurilor de analiză*** dar poate constitui pentru factorii de decizie din aria investigării fraudelor o formă a analizei asupra eforturilor depuse de lucrătorii operativi;

5) valorile rezultate aferente numărului de cazuri de fraudă care revin unui lucrător operativ pentru investigare sunt într-o continuă schimbare determinate de ansamblul de efecte (pozitive / negative) generate de aplicarea ***Programului de Reformă Instituțională (P.R.I.)***;

6) propunerile menționate, care vizează îmbunătățirea activității de investigare, conturate pe cele două direcții principale (specifice și cu caracter general), o parte dintre acestea au rezultat în urma desfășurării unor ***ședințe de analiză*** a structurilor operative teritoriale ale D.I.F., în perioada ultimilor ani;

7) pentru realizarea unui grad de soluționare a fraudelor cât mai ridicat este necesară o implicare cât mai puternică a factorilor de decizie, în activitatea de investigare și monitorizarea nivelului de realizare a obiectivelor stabilite, pentru fiecare caz de fraudă aflat într-o anumită etapă a procesului de investigare;

8) deschiderea manifestată de structurile de decizie din cadrul I.G.P.R. și D.I.F., care au pus la dispoziția ***societății civile*** (prin organismele sale specializate) materialele informative solicitate (informații de interes public, materiale și declarații de presă, etc.), considerăm că nu este suficientă pentru ca societatea civilă să devină ***partener de încredere***;

9) cunoașterea ***gradului de complexitate global*** al fraudelor face posibilă dimensionarea capacității de lucru a structurilor operative, cu atribuții în investigarea fraudelor. Astfel, în funcție de numărul și gradul de complexitate al fraudelor de natură economico-financiară constatate / cercetate de poliție, se pot lua măsuri la nivelul D.I.F. de completare a ***liniilor de muncă***, cu personalul operativ necesar, pentru acoperirea volumului de muncă rezultat la un moment dat;

10) indicatorul ***numărul de tipuri de fraudă de natură economico-financiară investigate / lucrător operativ*** din cadrul D.I.F. și dinamica acestuia, de apreciere a ***dinamicii structurale***, reflectă evoluția numărului de fraude, de natură economico-financiară, de un anumit ***tip*** investigat / lucrător operativ într-o anumită perioadă;

11) în urma ***analizei rezultatelor***, în ceea ce privește activitatea de recuperare a prejudiciului, aceasta este întrutotul ***nesatisfăcătoare***;

12) studiul efectuat privind ***dinamica structurală*** a analizei activității de investigare a fraudei de natură economico-financiară, pune în evidență necesitatea optimizării ***gradului de încărcare cu sarcini de serviciu***, precum și o serie de aspecte, obiective și particularități care trebuie avute în vedere de factorii de decizie din structurile operative din cadrul D.I.F.. Astfel, implementarea celor ***trei posibilități de perfecționare*** menționate, desprinse din ***analiza structurală*** efectuată, vor determina o ***îmbunătățire concretă*** a activității de investigare a fraudei de natură economico-financiară.

#### ***Sinteza concluziilor desprinse din capitolul IV***

1) în cazul studiului întreprins, acesta va pune în evidență **eficiența** activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară desfășurată de lucrătorii operativi de la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor (D.I.F.) din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române (I.G.P.R.).

2) conținutul economic al **eficienței activității de investigare** a fraudelor de natură economico-financiară este pus în evidență prin relația sa de dublă relativitate, adică atât prin obținerea de efecte economice maxime, cât și prin consumul minim de resurse / unitatea de efect;

3) **criteriile** utilizate pentru determinarea **particularităților analizei eficienței** activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară au un **rol esențial**, deoarece conferă cele mai mari **efecte economice** acestei activități;

4) factorii **celerității** sunt după natura lor: juridici, decizionali, politici, etc., fiecare dintre aceștia influențând într-un anumit mod nivelul de **eficiență** al activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

5) în cazul determinării **timpului rezonabil mediu**, rezultatele obținute pot constitui indicii clare pentru experți sau factori de decizie, privind gradul de eficiență a activității la nivel de angajat, colectiv, sau din structura de investigare a fraudelor de natură economico-financiară analizată;

6) **operativitatea** poate contribui la realizarea unui **nivel de rezonabilitate** optim pentru lucrătorii operativi, care desfășoară activități de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

7) **indicatorul – Rata criminalității economico-financiare la 100.000 locuitori** are o evoluție sinusoidală în raport cu trendul crescător al numărului total de infracțiuni cercetate de poliție;

8) **indicatorul – Rata constatării fraudelor de natură economico-financiară**, prin valorile rezultate, pune în evidență necesitatea aplicării unor măsuri concrete, care să determine valori acceptabile ale acestuia (peste 50%), în prezent valoarea sa nedepășind 17% din numărul total al infracțiunilor constatate de poliție;

9) **indicatorul – Rata de soluționare a investigării fraudelor de natură economico-financiară** poate fi utilizat ca și criteriu de apreciere a **eficienței** activității de investigare la diferite categorii de infracțiuni sau tipuri de fraude, pentru lucrătorii operativi și din cadrul structurilor teritoriale ale D.I.F.;

10) consecințele unor factori politici și administrativi își pun amprenta și influențează negativ politica de personal din cadrul D.I.F., prin **blocarea posturilor** și neputința de a angaja forță de muncă tânără, fapt ce îngreunează buna administrare a actului de investigare a fraudelor;

11) **eficiența maximă** a lucrătorului operativ va fi obținută prin realizarea tuturor obiectivelor propuse în Planul Unic de Investigare pe Obiective Zilnice (P.U.I.O.Z.) sau Săptămânale (P.U.I.O.S.);

12) în prezent în România, sunt instituții care și-au dezvoltat baze de date moderne și care funcționează după acte normative clare, care își dovedesc viabilitatea prin efectele benefice care le produc, fiind eficiente și utile în a clarifica existența **relei-credințe a suspectilor**, aflați într-o procedură de investigare, nu numai pentru fraude de natură economico-financiară;

13) respectarea procedurilor și regulilor tactice specifice tehnicilor de interviu, ascultare, constituie **baza** procedurii de ascultare, care ocupă o mare parte din **timpul de lucru** al lucrătorului operativ investigator implicat în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

14) timpul pentru efectuarea controlului (conform rezonabilității) este cel stabilit de organele de investigare, iar rezultatele controlului sunt consemnate în mod obligatoriu în **Procese verbale de control, Note de constatare, Note unilaterale**, sau orice alt document prevăzut prin legislația specifică.

## ***Sinteza concluziilor desprinse din capitolul V***

### ***A. Cercetarea științifică documentară întreprinsă***

Aceasta a fost orientată pe direcțiile determinate de obiectivele și ipotezele stabilite pentru cele trei categorii distincte de respondenți (din mediul academic, structurile operative de investigare și mediul financiar-bancar).

Proiectarea și construcția chestionarelor (de tip A, B și C) cuprinde întrebări specifice pentru fiecare categorie de respondenți.

Aceste întrebări au avut în vedere obținerea de răspunsuri din partea respondenților privind:

- atitudinea și nivelul de cunoaștere de către respondenți a conceptelor de fraudă și fraudă de natură economico-financiară;
- lacunele din societate (juridice, sociale, manageriale, educaționale, etc.) și modul cum acestea favorizează comiterea fraudelor de natură economico-financiară;
- oportunitatea luării unor măsuri de îmbunătățire a activității de investigare;
- influență asupra modului de investigare a fraudelor de natură economico-financiară a rezonabilității, tergiversării, operativității și prejudiciului creat.

Răspunsurile primite fac posibilă și validarea ***indicatorilor de apreciere*** propuși a fi utilizați în cadrul analizei dinamicii cantitative calitative și structurale (din capitolul III) și pentru determinarea eficienței (din capitolul IV) pentru activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, care face obiectul tezei de doctorat.

Prin rezultatele obținute este pusă în evidență necesitatea implementării unor ***pachete de măsuri*** de natură organizatorică, administrativă și strategică, care pot determina îmbunătățirea și eficientizarea activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

Au fost astfel validate ***pachetele de măsuri*** propuse, prin opiniile exprimate de respondenții din cele trei medii (academic, de afaceri și al structurilor specializate), justificând astfel demersul științific întreprins.

### ***B. Studiul de caz aplicativ prezentat***

Prezentarea acestui Studiu de caz aplicativ cu referire la modul concret de investigare a unor fraude de natură economico-financiară de către lucrătorii operativi din cadrul I.P.J. Sibiu, are la bază următoarele argumente:

- îmi desfășor activitatea în cadrul Serviciului de Investigare a Fraudelor din cadrul I.P.J. Sibiu de aproape 9 ani și cunosc specificul activității de investigare;
- am participat la cursuri de perfecționare profesională, organizate de structurile abilitate din cadrul Ministerului Afacerilor Interne;
- mi-am exprimat opiniile cu privire la îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, în cadrul unor lucrări științifice prezentate la sesiuni de comunicări și conferințe științifice naționale și internaționale.

Obiectivele vizate în cadrul Studiului aplicativ răspund cerințelor din structura tezei de doctorat, privind:

- prezentarea unor cazuri concrete de investigare a unor fraude de natură economico-financiară, din cadrul unui compartiment specializat;
- modul de desfășurare a activității de investigare de către lucrătorii operativi desemnați;
- prezentarea detaliată a fazelor specifice activității de investigare;
- analizarea elementelor constitutive ale fraudei;

Totodată s-au avut în vedere:

- materializarea unei situații concrete de investigare a unui caz de fraudă de natură economico-financiară (trafic de influență și înșelăciune);
- posibilitatea realizării unui ***impact psihologic*** asupra unor subiecți din afara sferei de interese;
- conștientizarea celor care nu au tangență cu domeniul din aria investigării fraudelor, că există serioase preocupări pentru stoparea unor situații generatoare de fraude.

Studiul aplicativ prezentat, realizează o **radiografie** completă a unor fraude, arătând preocuparea lucrătorilor operatori de a investiga cât mai eficient cazurile de fraudă și a pedepsi pe cei vinovați, recuperându-se totodată și prejudiciul produs.

Prin modul de prezentare și structurare a activităților specifice celor trei etape ale procesului de investigare, studiul de caz aplicativ pune în evidență utilitatea **Desfășurătorului de activități specifice procesului de investigare**, pentru lucrătorii operativi, propus de noi.

Prin modul de desfășurare a cercetării științifice documentare și de prelucrare a rezultatelor, putem concluziona că obiectivele vizate au fost îndeplinite.

Totodată, prin modul de abordare, prezentare și interpretare a **Studiului de caz aplicativ**, considerăm că este mai bine înțeleasă activitatea de investigare a fraudelor desfășurată de lucrătorii operativi.

## **II. SINTEZA OPINIILOR PERSONALE**

Pe parcursul informării, documentării și elaborării tezei, mi-am format o serie de opinii și idei a căror evenimente și interpretare proprie, exprimate în mod sintetic, pot pune în lumină o serie de direcții de acțiune care să aibă ca finalitate îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor, dar și o micșorare a numărului acestora.

Aceste opinii sunt formulate și exprimate sintetic la sfârșitul fiecărui capitol.

### **Sinteza opiniilor personale exprimate în capitolul I**

1) **modul de definire** al **fraudei** propus **surprinde mai bine condițiile de existență** ale acesteia deoarece, în conținutul formulării, sunt prezente **cumulativ ansamblul de elemente** care trebuie să o definească, **inclusiv** faptul că cel care săvârșește fraudă poate fi o **persoană fizică** sau **juridică**, care reprezintă **subiectul** fraudei, **element nespecificat** de cele **mai multe definiții**, deși este foarte **important**, căci **sugerează** cât de extinse pot fi **efectele sale negative**.

2) **frauda de natură economico-financiară** particularizează **domeniul** (economic, financiar, juridic, social, etc.) în care se produce, iar în conținutul său cuprinde și vizează un ansamblu de **elemente cumulative**, care o diferențiază de alte forme de infracțiuni.

3) este **dificil de identificat** și **combătut** **frauda de natură economico-financiară** cu mijloace tradiționale, fiind necesare luarea unor **măsuri ferme**: elaborarea unor strategii moderne de combatere a fraudelor de natură economico-financiară și dotarea structurilor operative cu cele mai noi mijloace de descoperire și limitare a formelor de manifestare a acestora.

4) la nivel național sunt necesare măsuri care să vizeze limitarea cauzelor favorizante privind apariția și existența **fraudelor de natură economico-financiară**, prin îmbunătățirea cadrului legislativ național, compatibilizarea acestuia cu reglementările Uniunii Europene și prin îmbunătățirea formelor de perfecționare pe probleme financiar-contabile a funcționarilor publici și agenților economici care desfășoară activități în acest domeniu extrem de important.

5) **diferențierea** tipurilor de **fraude de natură economico-financiară** cu ajutorul **criteriilor** propuse, va permite lucrătorilor operativi din structurile abilitate, să cuprindă, într-un **Registru de evidență operativă, fraudele constatate, reclamate și investigate**, precum și modul de operare al acestora în ansamblul lor, pe perioade de timp bine determinate.

6) pentru realizarea și menținerea unui mediu economic **curat și sănătos**, se impun luarea unor **măsuri ferme** care să determine **accelerarea preocupărilor pentru crearea unui spațiu judiciar** european, **armonizarea eforturilor** instituțiilor de specialitate în direcția descurajării evaziioniștilor și identificarea acelor forme de **sanționare și evidență a faptuitorilor**, care să-i descurajeze și să-i determine să renunțe la a săvârși astfel de **fraude**.

7) delimitările dintre **fraudele de natură economico-financiară** și **criminalitatea economico-financiară** scot în evidență o serie de **diferențe** care fac posibilă identificarea unor **categorii noi de fraude de natură economico-financiară** la nivelul unor instituții autohtone de profil și luarea unor măsuri concrete, de perfecționare a activității de **investigare** a lucrătorilor operativi.

8) în cazul *afacerii frauduloase*, atributul ne sugerează că *afacerea* este una făcută cu *înșelăciune*, bazată pe *rea credință*, deci pe *fraudă*, este o *hoție* al cărui *scop* este obținerea de *profit* de pe urma atingerii drepturilor altuia sau a altora.

9) pentru contracararea efectelor negative ale *afacerilor frauduloase*, pot fi utile următoarele *măsuri* privind obligativitatea ca deschiderea și funcționarea efectivă a conturilor bancare ale societăților comerciale să nu se poată face, decât după comunicarea și înscrierea conturilor respective la organele financiare teritoriale în raza căruia își are sediul și unde depune bilanțul contabil, agentul economic respectiv, iar deschiderea altor conturi să nu se poată face decât în cazuri temeinic justificate și cu respectarea unor condiții.

10) *munca informativ-operativă* trebuie considerată o *metodă specifică a investigației penale*, desfășurată de lucrătorii operativi din cadrul D.I.F. în vederea obținerii unor date și informații, care conduc la clarificarea tuturor aspectelor care au determinat săvârșirea acestora, identificarea făptuitorilor și recuperarea în totalitate a prejudiciului produs prin infracțiune.

11) modalitățile de obținere a informațiilor care conturează *prima particularitate* a investigării fraudelor, au un *impact major* asupra acesteia, prin faptul că fiecare dintre cei patru factori menționați și prezentați pun în evidență la rândul lor, alte particularități specifice, care nu se mai întâlnesc la alte forme de activități ale structurilor din cadrul I.G.P.R..

12) cea de-a *doua particularitate* a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, reflectată de *etapa investigativă*, caracterizează și condiționează reușita acțiunii, constituind prin ansamblul de activități indicatorul *stării de sănătate* a activității desfășurate de o structură operativă prin lucrătorii săi operativi.

13) a *treia particularitate* a activității de *investigare a fraudelor de natură economico-financiară* este determinată de modul în care cele trei grupe de activități (principale, auxiliare și conexe) determină realizarea *etapei probative*.

14) pentru *îmbunătățirea* modului de desfășurare a procesului de *investigare a fraudelor de natură economico-financiară* se impune: participarea în echipă a structurilor specializate în culegerea, analizarea și prelucrarea informațiilor obținute; existența unor lucrători operativi competitivi și cu expertiză recunoscută în investigarea cazurilor de *fraudă de natură economico-financiară*; monitorizarea și respectarea etapelor specifice *procesului de investigare*.

15) calitatea și acuratețea rapoartelor transmise de lucrătorii operativi trebuie să reflecte *prioritățile culegerii de informații în concordanță* cu *cerințele ciclului informațional* (procesul de căutare, culegere, prelucrare și transmitere a informațiilor) și modul cum sunt parcurse fazele sale, lucrătorii operativi putând utiliza instrumentul de lucru propus (*Ghidul Operativ de Investigare*).

16) numai în măsura în care o *activitate investigativă* se desfășoară cu respectarea tuturor garanțiilor prevăzute de lege și toate rezultatele constatate sunt consemnate în cuprinsul actelor investigative, ea poate fi considerată un mijloc de probă, administrat în condițiile legii (ascultarea unor persoane, cercetări la fața locului, ridicări de acte, verificarea gestiunii, organizarea unui filtru sau a unei razii, filajul, etc.). De modul în care sunt pregătite și parcurse *fazele* din cadrul *etapei investigative*, depind performanțele lucrătorilor operativi și a structurilor de decizie, implicate în această activitate.

17) pentru lucrătorii operativi *Desfășurătorul activităților specifice procesului de investigare*, *Planul Unic de Obiective Săptămânal* (P.U.O.S.) sau *Zilnic* (P.U.O.Z.), precum și *Ghidul Operativ de Investigare* constituie instrumente practice care pot orienta într-o direcție *bună* activitatea lucrătorilor operativi.

18) din studiul *legislației* care reglementează cele *două procedee tehnice* am constatat că aceasta nu *acoperă* în totalitate toate aspectele privind drepturile și obligațiile experților sau specialiștilor, iar actele normative elaborate fac prea puține trimiteri la *efectele economico-financiare* care se produc în urma săvârșirii fraudelor de către făptuitori, care trebuie abordate în egală măsură de către expert, iar opiniile diverse exprimate în literatura de specialitate juridică și economico-financiară, cu privire la cele două procedee tehnice, să fie racordate la reglementările din Uniunea Europeană în acest domeniu.



## ***Sinteza opiniilor personale exprimate în capitolul II***

1) prin ***paradigma integrării României în U.E.*** se evidențiază, practic, eforturile concentrate depuse de Uniunea Europeană și România pentru a face posibile ***schimbările*** necesare în țară, prin realizarea procesului de ***integrare***;

2) schema funcțională de la nivelul Poliției Capitalei, propusă în ***Figura nr. 5***, pune mai clar în evidență structurile operative pe linii de muncă specifice, având în vedere aria de cuprindere a ansamblului de probleme pe linie de ***investigare*** a fraudelor de natură economico-financiară, care se întâlnesc și trebuie gestionate la nivelul sectoarelor și municipiului București;

3) faptul că la nivel național nu se mai află și alte structuri de investigare asemănătoare, care să genereze o competiție concretă, o ***analiză S.W.O.T.*** ar fi benefică dacă s-ar raporta la instituții asemănătoare, pentru comparație, din alte țări membre ale U.E.;

4) în ***Planurile de Acțiune*** anuale ale Inspectoratului General al Poliției Române (I.G.P.R.) trebuie să fie cuprinse o serie de acțiuni și implementate ***măsuri***, care să conducă la ***descentralizarea*** nivelelor de decizie ale structurilor centrale către structurile operative teritoriale locale privind activitatea de ***investigare*** a fraudelor de natură economico-financiară, ***compatibilizarea*** legislației naționale cu cea europeană (implicit a altor țări membre, în ceea ce privește reglementarea juridică a ***fraudei comunitare***) și ***creșterea*** vitezei de reacție a structurilor operative ale D.I.F. la provocările mediului de afaceri, generând efecte pozitive asupra activității de ***investigare*** a fraudelor de natură economico-financiară;

5) pentru desfășurarea activității privind ***prevenirea*** și ***combaterea*** fraudelor de natură economico-financiară și implicit a infracționalității la nivel național și european, apreciem că C.C.P.I. are o structură de cooperare polițienească corespunzătoare, care satisface în prezent cerințele impuse de ***integrarea*** țării în U.E.;

6) este necesară adaptarea, completarea și armonizarea cadrului legislativ național, care să ***îmbunătățească*** cooperarea internațională, neajunsurile constatate cu privire la B.N.I. conducând la neonorarea la timp a solicitărilor adresate de structurile operative naționale (B.N.I.), de către partenerii străini, ineficiența unor astfel de demersuri fiind cauzată de lipsa prevederilor din legislația națională ale unor țări membre privind modul de reglementare a solicitărilor, precum și cheltuirea nejudicioasă a resurselor (umane, financiare, etc.);

7) ***neajunsurile*** constatate în activitatea P.N.F. ar putea fi diminuate, sau eliminate, dacă la nivelul U.E. s-ar iniția acțiuni care să vizeze simplificarea unor proceduri, care în prezent sunt complicate și creează dificultăți în cooperarea între țările membre ale U.E.;

8) ***neajunsurile*** care se manifestă în prezent în activitatea Biroului SIRENE sunt determinate parțial de faptul că România nu a aderat la Spațiul Schengen, chiar dacă a îndeplinit criteriile stabilite inițial, iar impactul acestor întârzieri se răsfrânge asupra amânării eliminării ***controalelor la frontierele externe*** ale țării cu celelalte state membre U.E.;

9) eliminarea ***neajunsurilor*** constatate și simplificarea excesului de birocrație, care vizează condiționarea solicitărilor de asistență de către EUROPOL, de existența unor ***informații certe*** și ***limitarea accesului*** la baza de date din rețeaua metropolitană a U.E., va conduce la ***îmbunătățirea*** activității sale, asigurând astfel un schimb rapid de informații privind săvârșirea de către cetățenii români a unor ***fraude de natură economico-financiară*** în spațiul U.E.;

10) prin elaborarea unui ***mecanism unic de control*** în cadrul A.N.A.F. se reglementează mai bine lupta împotriva evaziunii fiscale la nivel național, eliminându-se paralelisme privind evaluarea fiscală diferită pentru aceleași operațiuni economice, care conduc la prezența în aceeași perioadă, la același agent economic, a mai multor instituții abilitate să efectueze concomitent acțiuni de control cu tematică apropiată;

11) în ceea ce privește structura organizatorică a A.N.A.F., actuala formă de subordonare și coordonare din cadrul M.F.P. este ***excesiv de stufoasă***, ceea ce ne determină să considerăm mai eficientă adoptarea unei structuri funcționale specifice numai pentru A.N.A.F., care să aibă o structură organizatorică formată dintr-o direcție, cu servicii și atribuții în direcția prevenirii, descoperirii și combaterii fraudelor financiare și vamale;

12) existența în structura C.C.R. a două organisme specializate cu activități distincte pe acțiuni de control și audit, reduce semnificativ calitatea acestora de instituție supremă de control financiar și de organ jurisdicțional.

13) considerăm că se impune diversificarea acțiunilor care să determine o creștere a modului de implicare a structurilor O.N.P.C.S.B., în destructurarea grupurilor infracționale și care să conducă la îmbunătățirea activității de prevenire, descoperire și combatere a fraudelor de spălare a banilor, precum și, mai ales, creșterea gradului de **recuperare a prejudiciului** produs prin fraudele de natură economico-financiară;

14) în activitatea C.C.P.I., A.N.A.F., C.C.R. și O.N.P.C.S.B. apreciem ca fiind necesară stabilirea instituției care are **competența efectuării controlului financiar** asupra noilor instituții înființate în urma reformei de descentralizare (D.G.R.F.P. și D.A.F.); respectarea termenelor inițiale prevăzute pentru efectuarea unor forme de control la agenții economici considerați **volatili** sau cu comportament **fantomă**; optimizarea costurilor generate de acțiunile de control întreprinse; îmbunătățirea gradului de descoperire a cazurilor de **fraudă de natură economico-financiară** în urma controalelor efectuate și intensificarea acțiunilor de implementare a unor **măsuri** rezultate ca urmare a controlului întreprins la anumite instituții și agenți economici.

15) pentru ca O.L.A.F. să constituie principala instituție dinamică, cu un rol important în lupta pentru apărarea intereselor financiare ale Comunității Europene și un instrument deosebit de eficient în combaterea **fraudelor de natură economico-financiară** din cadrul U.E., este necesar ca la nivelul U.E. să îi fie sporite **competențele și responsabilitățile**;

16) unitatea de sprijin EUROJUST constituie una din structurile specializate din cadrul U.E., care trebuie să fie abilitată să desfășoare atât activități de coordonare și urmărire, precum și activități de control asupra modului de efectuare a **investigațiilor** desfășurate de structurile operative abilitate din cadrul țărilor membre ale U.E.;

17) în cazul FRONTEX, întrucât ocuparea posturilor în cadrul **Agenției** și din birourile specializate se face prin **detașare** și nu prin concurs, cum ar fi normal, acest fapt nu mai corespunde metodelor moderne și recrutare, situație ce conduce la subiectivism privind aprecierea calității personalului detașat;

18) toate prioritățile și direcții de acțiune, în plan național și internațional ale Poliției Române, avute în vedere pentru **adaptarea legislației naționale** la cerințele aquis-ului comunitar trebuie să constituie o preocupare permanentă atât pentru structurile legislative și de decizie, guvernamentale, cât și ale celor din cadrul I.G.P.R..

19) ca urmare a implementării măsurilor prevăzute în **Programul de Reformă Instituțională** a M.A.I., în prezent sunt asigurate condițiile pentru obținerea unor rezultate deosebite, care îi conferă României, rolul de **lider**, atât în domeniul **investigării** fraudelor de natură economico-financiară, cât și ca **factor de securitate și stabilitate la nivel regional**.

### **Sinteza opiniilor personale exprimate în capitolul III**

1) cele **patru particularități** ale **analizei activității de investigare** prezentate, sunt diferențiate, în mod concret, după criteriile menționate;

2) un **rol important** îl are pregătirea procesului de analiză, cu etapele sale specifice (planificarea, pregătirea, dezbaterile și concluziile), făcând astfel posibilă cunoașterea multiplelor aspecte, factori și cauze care o particularizează, față de celelalte activități din cadrul I.G.P.R.. Acest mod de analiză poate fi extins și la alte categorii de fraude sau infracțiuni din domeniul criminalității economico-financiare;

3) pentru **creșterea ponderii** fraudelor de natură economico-financiară **investigate** de lucrătorii operativi din cadrul D.I.F., în totalul celor **cercetate** de poliție, respectiv a **indicatorului de apreciere a dinamicii cantitative ( $Idc_1$ )** sunt necesare luarea unor măsuri specifice, care trebuie să aibă în vedere adăugarea unor criterii noi, suplimentare de diferențiere a fraudelor, care în prezent se face numai după nivelul prejudiciului cauzat și implementarea unor procedee de investigare moderne, aplicate în unele state membre ale U.E.;

4) valorile *indicatorului de apreciere a dinamicii cantitative* ( $Idc_2$ ) sunt în deplină dependență de ansamblul de cauze care determină creșterea / descreșterea numărului de fraude de natură economico-financiară investigate;

5) organizarea și desfășurarea *ședințelor de analiză* cu respectarea metodologiei care vizează organizarea acestora, poate constitui un instrument eficient al *analizei dinamicii cantitative* și în final să conducă la *îmbunătățirea* activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

6) pentru mărirea *gradului de soluționare* a cazurilor investigate de lucrători operativi sunt necesare luarea unor măsuri care să aibă în vedere:

➤ asigurarea unui nivel calitativ tot mai ridicat al activității de investigare de către lucrătorii operativi, prin creșterea nivelului de pregătire profesională a acestora ca urmare a participării la cursuri de perfecționare și schimburi de experiență;

➤ implementarea unor standarde calitative și proceduri specifice, noi adaptate la specificul actual al structurilor infraționale naționale care devin tot mai *ingenioase*;

➤ eliminarea acelor *factori perturbatori* (stres, presiune, influențe, etc.) care își pun amprenta și influențează negativ comportamentul și randamentul lucrătorilor operativi.

7) pentru ca societatea civilă să devină un partener de încredere și un *vector de bază* în activitatea de perfecționare, precum și în aria *investigării fraudelor*, este necesară:

➤ dezvoltarea unor programe de informare și conștientizare a tuturor cetățenilor (adulți, copii, etc.) privind prevenirea și combaterea faptelor de fraudă;

➤ instituirea unor protocoale de colaborare și informare între instituțiile specializate (I.G.P.R., I.S.U., I.P.J.) cu cele ale administrației locale și unităților de învățământ, în vederea *creșterii transparenței instituționale* și supunerii dezbaterii în școli a unor cazuri concrete de fraude.

8) utilizarea *gradului de complexitate global* poate constitui un instrument de lucru practic, necesar în determinarea unor valori necesare determinării *gradului de încărcare cu sarcini* de serviciu a lucrătorilor operativi și a metodologiei de lucru elaborate în acest sens;

9) *indicatorul de apreciere a dinamicii structurale* ( $Ids_2$ ) devine util în cazurile de monitorizare a unor tipuri de fraude din structura celor de natură economico-financiară, care ajung să se săvârșească într-o anumită zonă geografică, fiind totodată un instrument util în aprecierea evoluției cauzelor care generează aceste fraude;

10) activitatea *nesatisfăcătoare* de recuperare a prejudiciului, este determinată de existența unor cauze care își au originea în:

➤ legislația națională care, în prezent, nu este compatibilizată pe deplin cu legislația comunitară;

➤ măsurile asigurătorii actuale nu asigură un grad ridicat al nivelului de recuperare a prejudiciilor cauzate;

➤ existența unor deficiențe în modul de administrare a procedurilor probatorii;

➤ existența unui circuit anevoios și lung privind timpul de soluționare a dosarelor penale de natură economică;

➤ dimensionarea necorespunzătoare a volumului de muncă atât la nivelul lucrătorilor operativi din structurile de investigare a fraudelor de natură economico-financiară din cadrul D.I.F., cât și a celor din sistemul judiciar.

11) *indicatorii de apreciere* specifici recomandați în cazul *analizei dinamicii structurale*, fac posibilă punerea în evidență a unor aspecte ale activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, dintre care cele mai semnificative vizează:

➤ *diversitatea* mare de tipuri și categorii de fraude de natură economico-financiară;

➤ gradul diferit de *complexitate* al fraudelor;

➤ existența unei *ierarhii a complexității*;

➤ necesitatea *diferențierii* fraudelor;

➤ acordarea de puncte (conform gradului de *complexitate* rezultat);

➤ utilizarea unei *scale unice de apreciere* privind diversitatea mare de fraude.

Fiecare *indicator de apreciere* poate constitui o pârghie de determinare pentru tipurile de *analiză dinamică* folosite în acest capitol, dar aceștia pot fi îmbunătățiți ca structură și influență, în raport cu obiectivele activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară stabilite de nivelurile de decizie din cadrul D.I.F..

#### *Sinteza opiniilor personale exprimate în capitolul IV*

1) în cadrul *analizei eficienței activității de investigare* a fraudelor de natură economico-financiară, *criteriile* menționate fac posibilă evidențierea *particularităților* care conturează *eficiența*, precum și *efectele economice* pe care acestea le generează;

2) pe baza datelor obținute, privind *gradul de eficiență al activității* la nivel de angajat, colectiv, sau din structura de investigare a fraudelor de natură economico-financiară analizată, se poate prognoza volumul de lucrări și necesarul de forță de muncă specializată;

3) este important ca segmentul 0-1 care este considerat *optim* în cazul rezonabilității, privind estimarea *timpului rezonabil mediu*, pentru pregătirea documentelor de declanșare a acțiunii de investigare să nu fie depășit, creându-se astfel o situație de *ineficiență*;

4) *indicatorul – Rata criminalității economico-financiare la 100.000 locuitori*, prin evoluția sa, pune în evidență (eventualele creșteri / descreșteri) constatate în urma determinării sale, acesta putând fi folosit ca un instrument de comparație al rezultatelor obținute de structurile operative din teritoriu, iar variațiile sale exprimă efectul măsurilor întreprinse de către I.G.P.R.;

5) *măsurile concrete* menționate, care vizează diferențierea după tipul de fraudă și aplicarea unor criterii de apreciere, ar putea conduce la degrevarea lucrătorilor operativi de un mare volum de muncă și implicit la *eficientizarea* efortului depus în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

6) valorile *indicatorului – Rata de soluționare a investigării fraudelor de natură economico-financiară* pune în evidență *eficiența* activității de investigare fraudelor de natură economico-financiară desfășurată în cadrul D.I.F., acesta putând constitui pentru organele de decizie un instrument obiectiv de apreciere a eforturilor lucrătorilor;

7) efectele globalizării, progresele științei și tehnicii din unele ramuri (cibernetizarea, informatizarea, etc.) la scară mondială, reclamă necesitatea ca și domeniul activităților de investigare a fraudelor să se adapteze cât mai rapid și să răspundă exigențelor impuse de aceste evoluții;

8) Planurile Unice de Investigare pe Obiective Zilnice (P.U.I.O.Z.) sau Săptămânale (P.U.I.O.S.), pot constitui pentru factorii de decizie un instrument important în aprecierea *eficienței* activității desfășurate de lucrătorii operativi;

9) considerăm oportună elaborarea unui *Ghid Operativ de Surse* (G.O.S.) care să faciliteze obținerea ansamblului de informații și documente (din țară și străinătate), asigurând astfel un timp rezonabil pentru finalizarea activităților de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

10) pentru a se realiza o *eficiență sporită* a acestor tehnici de interviu-ascultare sunt necesare *măsuri* care să determine:

➤ o *îmbunătățire a pregătirii profesionale* a lucrătorilor operativi investigatori prin cursuri periodice intensive de perfecționare în domeniu pentru a fi la curent cu cele mai noi și moderne tehnici și metode de interviu-ascultare;

➤ *creșterea gradului de dotare și înzestrare* a lucrătorilor operativi investigatori și modernizarea condițiilor de realizare a tehnicilor de interviu-ascultare, prin achiziționarea de aparatură audio-video în vederea fixării declarațiilor și construirea unor camere de audiere;

➤ *respectarea* de către lucrătorii operativi investigatori a procedurii de ascultare, a etapelor specifice privind interogatoriul, ascultarea martorilor, persoanei vătămate, suspectului și inculpatului, precum și a regulilor tactice cuprinse în *planul de audiere*.

11) de modul cum sunt valorificate și interpretate analizele și constatările făcute de organele de *control*, depinde succesul implementării măsurilor luate.

## ***Sinteza opiniilor personale exprimate în capitolul V***

### ***A. Referitor la Cercetarea documentară întreprinsă***

O astfel de cercetare, cu tematica sa specifică, constituie o premieră în literatura de specialitate în domeniu, oferind celor interesați idei și argumente viabile pentru îmbunătățirea activităților și în alte domenii din structurile specializate ale M.A.I.

În structura capitolului V sunt menționate un ansamblu de obiective și ipoteze care, pe parcursul cercetării am căutat să le atingem.

La răspunsurile primite pentru cele trei chestionare, cele 54 de întrebări, conform celor cinci valori de apreciere (a-e), în urma prelucrării rezultatelor s-a constatat:

- variația mare a opiniilor exprimate pe scala de apreciere;
- variația interesului manifestat pentru anumite tipuri de întrebări de către respondenți;
- nivelul diferit de cunoaștere și înțelegere a unor noțiuni ce țin de definirea conceptelor de fraudă, fraudă de natură economico-financiară, etc.;
- exprimarea unor opinii confuze, față de întrebarea respectivă (ca efect al lipsei de cunoaștere, concentrare sau timp).

#### ***1) Pentru cele 12 întrebări ale chestionarului A, au fost elaborate 3 obiective și 9 ipoteze privind:***

- identificarea mediului de informare, cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de fraudele de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora de către respondenții din mediul academic; atitudinea respondenților față de fraudele de natură economico-financiară;
- nivelul de cunoaștere și înțelegere a prejudiciilor generate de aceste categorii de fraude;

- direcțiile prin care activitatea de investigare a acestor fraude poate fi îmbunătățită;

Am avut în vedere totodată:

- analiza atitudinii respondenților față de fraudele de natură economico-financiară;
- în ce măsură respondenții au cunoștințe despre procesul de investigare a fraudelor;
- identificarea unor direcții (măsuri) de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

După prelucrarea celor 50 de chestionare (tip A), a răspunsurilor date de respondenți, constatăm:

- un număr limitat de respondenți susțin că:
  - cunosc elementele care definesc o fraudă (26%);
  - programele de pregătire ale studenților conțin informații legate de fraude (30%);
  - tipurile de lacune din societate influențează comiterea fraudelor de natură economico-financiară (24%).
- un număr important de respondenți susțin că măsurile de recuperare a prejudiciului propuse, sunt cele mai eficiente (46%).
- un număr important de respondenți susțin că:
  - implementarea unor ***pachete de măsuri organizatorice*** pot îmbunătăți activitatea de investigare a fraudelor economico-financiare ( $\approx 50\%$ );
  - implementarea unor ***pachete de măsuri administrative*** pot îmbunătăți activitatea de investigare ( $\approx 26\%$ );
  - implementarea unor ***pachete de măsuri strategice*** pot îmbunătăți activitatea de investigare ( $\approx 50\%$ ).

#### ***2) Pentru cele 26 de întrebări din structura chestionarului B, au fost elaborate 5 obiective și 16 ipoteze privind:***

- analiza modului de informare, cunoaștere și diseminare a informațiilor legate de fraudele de natură economico-financiară și activitatea de investigare a acestora de către respondenții din structurile specializate, cu atribuții în domeniu;

➤ identificarea modalităților (căilor) de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor;

După prelucrarea chestionarelor (de tip B), răspunsurile primite ne arată că:

➤ o parte importantă dintre respondenți cunosc modul de definire a fraudei (≈34%) și 32% susțin că săvârșirea lor produce importante prejudicii la bugetul de stat.

➤ o parte dintre respondenți (≈34%), ca lucrători operativi, consideră că s-au confruntat cu anumite situații, care au condus la *tergiversarea* instrumentării unor fraude de natură economico-financiară;

➤ peste (≈32%) dintre respondenți susțin necesitatea instrumentării *operative* a unei fraude constatate;

➤ 28% dintre respondenți susțin că *volumul ridicat de sarcini* influențează calitatea activității de investigare, precum și încadrarea în termene *rezonabile*;

➤ 32% dintre respondenți susțin că, finalizarea în termene *rezonabile* a unei fraude, depinde de gradul de complexitate al acesteia;

➤ 50% dintre respondenți susțin necesitatea implementării unui *pachet de măsuri organizatorice* care pot avea ca efect îmbunătățirea eficienței activității de investigare a fraudelor;

➤ 22% dintre respondenți consideră că adoptarea unor *măsuri administrative* poate conduce la îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor;

➤ 22% dintre respondenți susțin necesitatea implementării unor *măsuri strategice*, care pot determina îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

### 3) Pentru cele 16 întrebări din structura chestionarului C, au fost elaborate 4 obiective și 10 ipoteze privind:

➤ identificarea nivelului de informare, cunoaștere și interpretare a elementelor ce conduc la comiterea de fraude de natură economico-financiară;

➤ efectele generate de producerea fraudelor de natură economico-financiară în instituțiile în care lucrează;

➤ analizarea opiniilor exprimate privind modalitățile de îmbunătățire a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

➤ influența diferitelor tipuri de fraude de natură economico-financiară asupra instituției proprii;

➤ atitudinea față de calitatea relațiilor interpersonale și procesele de comunicare între angajații din instituție;

➤ opinia privind activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, desfășurată de către instituțiile abilitate.

După prelucrarea celor 50 de chestionare (tip C) a răspunsurilor date de respondenți se constată:

➤ 24% dintre respondenți afirmă că organizația din care face parte, a fost afectată de unele dintre tipurile de *fraude de natură economico-financiară* cunoscute;

➤ 22% dintre respondenți susțin că, existența lacunelor din societate sau din propria organizație *favorizează* comiterea fraudelor;

➤ 16% dintre respondenți susțin că anumite acțiuni (de natură juridică, administrativă, sociale, etc.) îi pot *descuraja* pe potențialii făptuitori;

➤ 26% dintre respondenți susțin necesitatea instrumentării *operative* a fraudelor de natură economico-financiară constatate;

➤ 24% dintre respondenți susțin necesitatea aplicării unor măsuri asiguratorii pentru *recuperarea prejudiciilor* produse de fraudele de natură economico-financiară;

➤ 22% dintre respondenți susțin necesitatea adoptării unui pachet de măsuri *organizatorice* a căror implementare va conduce la îmbunătățirea eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

➤ 18% dintre respondenți apreciază că pachetul de măsuri *administrative* prin implementare, va conduce la îmbunătățirea eficienței activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;

➤ 32% din respondenți consideră că, prin implementarea unui pachet de măsuri *strategice* activitatea de investigare a fraudelor poate fi eficientizată.

### **B. Referitor la Studiul de caz aplicativ**

Cele două tipuri de fraude de natură economico-financiară (*trafic de influență* și *înșelăciune*) prezentate în acest capitol, fac posibilă identificarea particularităților specifice activității de investigare a unor tipuri de fraude (economico-financiare și nu numai).

Sunt concretizate aspectele specifice celor trei etape ale procesului de investigare, în mod secvențial, menționându-se declarațiile și faptele petrecute și suportate de către persoanele vătămate.

Astfel de exemplificări pot constitui (după opinia personală), modalități de informare a colectivităților din afara structurilor M.A.I acestea având astfel posibilitatea să înțeleagă necesitatea respectării cadrului legal specific domeniului lor de activitate.

## **III. SINTEZA CONTRIBUȚIILOR PERSONALE**

Pe parcursul informării, documentării și elaborării acestei cercetări științifice, am reușit să identific din vasta bibliografie studiată și din practica în domeniu, unele concepte, idei și opinii, a căror interpretare proprie poate fi acceptată ca și *contribuții personale*.

### **Sinteza contribuțiilor personale exprimate în capitolul I**

1) o *primă contribuție* ca autor al acestei teze, se concretizează în **definiția fraudei**. Astfel, am definit *frauda* ca fiind „*acea activitate, profund imorală, prin care o persoană, fizică sau juridică, acționează cu rea credință, cu intenția de a-și procura un bun (material sau moral), prin înșelăciune, cu încălcarea unor obligații legale sau contractuale convenite între părți*”;

Apreciem că acest *mod de definire* surprinde mai bine *condițiile de existență ale fraudei*, deoarece, în conținutul formulării, sunt prezente *cumulativ ansamblul de elemente* care trebuie să o definească (realizarea unui folos material injust, existența unei pagube, producerea unor efecte economico-financiare și inducerea în eroare), *inclusiv* faptul că cel care săvârșește *frauda* poate fi *o persoană fizică sau juridică*, care reprezintă *subiectul fraudei*, *element nespecificat* de cele *mai multe definiții*, deși este *foarte important*, căci *sugerează* cât de *extinse* pot fi *efectele* sale negative. Includerea în *definiția fraudei* și a *subiectului* acesteia, *considerăm* că reprezintă și o *contribuție personală* a autorului tezei, la îmbogățirea teoriei financiare vizând fenomenul, atât de nociv și de extins, care este *frauda de natură economico-financiară*.

2) a *doua contribuție* se concretizează în propunerea de înființare a unui *Registru de evidență operativă a fraudelor* care va permite diferențierea de către lucrătorii operativi a tipurilor de *fraude* constatate, reclamate și *investigate*, precum și modul de săvârșire al acestora în ansamblul lor, pe perioade de timp bine determinate. Un astfel de *Registru* va permite să se urmărească evoluția tipurilor de *fraude de natură economico-financiară* săvârșite în timp (și pe zone geografice), în raport cu criteriile de diferențiere propuse.

3) o altă *contribuție personală* se referă la *particularitățile* activității de *investigare a fraudelor de natură economico-financiară*, sens în care am adaptat și elaborat *noi categorii de diferențiere* a fraudelor și de estimare a timpilor necesari pentru conturarea particularităților specifice etapelor procesului de investigare.

4) o altă *contribuție personală* vizează *optimizarea procesului de investigare*, arătând că pentru efectuarea activităților auxiliare, considerăm că acestea pot fi realizate de personalul cu studii medii, degrevând astfel lucrătorii operativi investigatori de acest gen de activități, aceștia având astfel timp mai mult să se preocupe de ansamblul de activități care formează grupa principală (menționate în etapa investigativă).

5) cu privire la *instrumentelor* specifice, am considerat oportună prezentarea unor propuneri reprezentând în fond *contribuții personale*, care să determine *limitarea* și / sau *eliminarea* neajunsurilor cu privire la utilizarea acestora, respectiv: *implementarea unui sistem* de stimulare, cointeresare și motivare a lucrătorilor operativi din structurile investigative; *identificarea posibilităților* de a se introduce în practica investigativă a unor tehnici moderne de investigare și *convingerea* unor făptuitori să coopereze cu lucrătorii operativi.

6) concluziile și opiniile formulate, care se regăsesc în aria *contribuțiilor personale*, au în vedere *constituirea unor colective de investigare* care să analizeze și să propună oportunități de apelare la un anumit *procedeu* (formate din specialiști cu pregătire în domeniul juridic, economico-financiar și social), *reglementarea juridică privind utilizarea unor procedee și metode de investigare* moderne (hipnoza, sistemele video ascunse, confruntarea făptuitorilor, etc.) și *asigurarea accesului* lucrătorilor operativi din cadrul D.I.F. la *bazele de date moderne* specifice acestei activități, din cadrul Uniunii Europene.

### ***Sinteza contribuțiilor personale exprimate în capitolul II***

1) propunerea unei *Metodologii practice de lucru* (conform *Tabelului nr. 10*), în baza activităților care se regăsesc la nivelul D.I.F. și a celor constatate, aplicabilă la nivelul oricărui serviciu sau birou de investigare a fraudelor de natură economico-financiară. Aceasta se poate dovedi avantajoasă pentru lucrătorii operativi, în parcurgerea etapelor specifice procesului de investigare a fraudelor, într-un timp rezonabil și cu respectarea procedurilor de lucru;

2) întocmirea unei *analize S.W.O.T.*, care poate fi aplicată la nivelul întregii structuri a D.I.F., analizând perioade de timp medii (1 – 3 ani) sau domenii funcționale specifice din cadrul acesteia, dar obținerea unor rezultate cât mai detaliate necesită un volum mare de muncă ce trebuie să fie realizat de o echipă multidisciplinară, pe baza unui plan de cercetare concret;

3) pe baza analizei făcute asupra ansamblului de activități și atribuții ce revin D.L.A.F., am conceput o *schemă funcțională*, prezentată în *Figura nr. 6*, pe care o propunem, considerând-o *îmbunătățită*, față de cea prevăzută în legislația actuală;

4) propunerea *descentralizării ariei responsabilităților și prerogativelor* D.I.F. de la nivel central, spre nivelele de decizie și de execuție ale structurilor teritoriale din cadrul instituțiilor locale, privind *investigarea* acelor cazuri de fraudă de natură economico-financiară cu valori ale *prejudiciului* mai mici de 2.000 euro, asigurându-se prin aceasta, o rezonabilitate optimă în finalizarea investigațiilor și o diminuare a cazurilor de tergiversare, utilizând în acest sens proceduri de lucru diferențiate pe categorii și tipuri de fraude;

5) propunerea ca la nivelul M.A.I. să fie inițiat un *Studiu privind oportunitatea externalizării unor activități specifice procesului de investigare* (din etapa informativă), după modelul celor privind expertizele judiciare tehnice și contabile, după care, pe baza concluziilor desprinse, să se propună un act normativ care să prevadă această externalizare. Apoi, la nivelul I.G.P.R., pot fi constituite structuri de control similare cu cele din Ministerul Educației Naționale, de tipul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior;

6) propunerea implementării unui *sistem integrat* de planificare a acțiunilor de control în cadrul A.N.A.F., care să conducă la eliminarea paralelismelor privind evaluarea fiscală diferită și efectuarea, concomitent, pentru aceleași operațiuni economice, în aceeași perioadă, la același agent economic, a mai multor acțiuni de control cu tematică apropiată;

7) propunerea privind completarea cadrului legislativ național existent, cu măsuri de sancționare mai aspre și înființarea în cadrul A.N.A.F. a unor organisme de control cu atribuții delegate în teritoriu, la nivelul viitoarelor regiuni;

8) propunerea extinderii la trei zile lucrătoare (față de două cât sunt în prezent) a limitei de suspendare de către O.N.P.C.S.B. a unor operațiuni suspecte constatate în timpul unei acțiuni de control, pentru a se avea la dispoziție timpul fizic necesar pentru luarea măsurilor care se impun și în cazul zilelor de la sfârșitul săptămânii (sâmbăta și duminica).



### ***Sinteza contribuțiilor personale exprimate în capitolul III***

În cadrul acestui capitol, **contribuția noastră** se materializează prin următoarele propuneri, care în mod sintetizat se referă la identificarea, adaptarea ca instrumente de lucru, în realizarea celor **trei forme de analiză** a dinamicii (cantitativă, calitativă și structurală), a **trei categorii de indicatori** (de apreciere și de evaluare), singulare în literatura de specialitate în domeniu:

#### **A. La analiza cantitativă:**

- evoluția numărului de fraude de natură economico-financiară investigate / unitatea de timp analizată;
- evoluția numărului de fraude de natură economico-financiară investigate / lucrător operativ din cadrul D.I.F..

#### **B. La analiza calitativă:**

- nivelul de pregătire a lucrătorilor operativi / total fraude de natură economico-financiară investigate și dinamica acestuia;
- gradul de soluționare / total fraude de natură economico-financiară investigate și dinamica acestuia.

#### **C. La analiza structurală:**

- evoluția numărului de fraude de natură economico-financiară investigate / gradul de complexitate a acestora;
- evoluția numărului de tipuri de fraudă de natură economico-financiară complexe investigate / lucrător operativ din cadrul D.I.F.;
- prejudiciul cauzat prin fraude de natură economico-financiară complexe investigate / prejudiciu recuperat în urma desfășurării activității de investigare și dinamica sa.

Diferitele tipuri de analiză de dinamică (calitativă, cantitativă și structurală) efectuate asupra activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, constituie un modest demers științific singular în acest domeniu.

Modul de tratare și abordare nu epuizează lucrările din domeniu, dar constituie o cale spre optimizarea eforturilor și energiei consumate pe parcursul activităților profesionale de investigare a fraudelor de natură economico-financiară, precum și de cunoaștere a particularității activității desfășurate de către lucrătorii operativi în domeniu.

Categoriile de indicatori pot fi extinse și la alte categorii de fraude, din domeniul criminalității economico-financiare.

**Contribuția noastră** este circumscrisă în special de prezentarea **metodologiei** de calcul a **indicatorului** pentru determinarea **gradului de complexitate globală (Gcg)** și de stabilire a modului de atribuire a punctelor în raport cu prejudiciul cauzat și timpul considerat, acest lucru fiind singular în literatura de specialitate în domeniu, fără de care construcția și dezvoltarea acestui capitol de analiză nu de fi fost posibil să fie astfel elaborat, argumentat și interpretat.

### ***Sinteza contribuțiilor personale exprimate în capitolul IV***

- 1) recomandarea utilizării conceptului de rezonabilitate ca **barometru** al eficienței activității de investigare a fraudelor;
- 2) propunerea introducerii unor cursuri de comunicare și psihologie pentru lucrătorii operativi, în programele de perfecționare.
- 3) adaptarea în vederea utilizării de către lucrătorii operativi a unui P.U.O.Z., pentru activitățile specifice de investigare;
- 4) propunerea elaborării unui **Ghid Operativ de Surse (G.O.S.)**, care să fie folosit de lucrătorii operativi în activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară;
- 5) utilizarea unitară la nivelul întregii structuri a D.I.F. a unui **Ghid conținând reguli tactice**, care va determina **creșterea eficienței** activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară.

Scopul unui astfel de **ghid** îl reprezintă **obținerea încrederii și cooperării** martorului pentru elucidarea cazurilor de fraudă de natură economico-financiară investigate.

Aceste propuneri nu epuizează aria posibilităților de *eficientizare* a activității de investigare a fraudelor.

Însăși problematica cuprinsă în cadrul M.C.V., în recomandările exprimate de Comisia Europeană, pot constitui obiective a căror îndeplinire de către România, conduc și la *eficientizarea* activității de investigare a fraudelor.

Fiecare secțiune, din cuprinsul Recomandărilor indică pașii concreți care trebuie să fie parcurși pentru a se ajunge la rezultate pozitive, care pot *eficientiza* și activitatea de investigare a fraudelor de natură economico-financiară din România.

În urma *analizei* desfășurate asupra *căilor de creștere a eficienței* activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară s-au prezentat o serie de acțiuni de natură organizatorică, administrativă sau strategică, a căror implementare va conduce la *îmbunătățirea* activității de investigare, din cadrul structurilor operative.

De fapt, pentru a valida aceste acțiuni, în capitolul V al tezei, acestea au fost supuse opiniei a diferitelor categorii de respondenți din mediul academic, economico-financiar sau al structurilor de specialitate cu atribuții în domeniul investigării, desfășurând în acest sens o cercetare științifică documentară.

Opiniile acestora sunt prezentate în cadrul capitolului V din cadrul tezei.

### ***Sinteza contribuțiilor personale exprimate în capitolul V***

#### ***A. Referitor la Cercetarea științifică documentară întreprinsă***

Ca principale contribuții, pot fi menționate sintetizat:

➤ realizarea cercetării documentare pentru validarea pachetelor de *măsuri* (de natură *organizatorică, administrativă și strategică*) în vederea implementării acestora pentru îmbunătățirea activității de investigare a fraudelor;

➤ modul de realizare a cercetării prin selectarea respondenților din trei medii specifice (academic, din structurile operative ale M.A.I. și financiar-bancar).

➤ validarea unor *indicatori* (de apreciere și evaluare) și a conceptelor de *operativitate, rezonabilitate, tergiversare și recuperare a prejudiciului*, de către respondenți prin opiniile exprimate de aceștia.

#### ***B. Referitor la Studiul de caz aplicativ:***

Ca principale contribuții pot fi menționate:

➤ prezentarea sintetizată sub formă grafică structurată a Studiului de caz aplicativ, privind interpretarea și prezentarea unei acțiuni de identificare și investigare a unor fraude de natură economico-financiară. (*trafic de influență și înșelăciune*);

➤ detalierea activităților specifice celor trei etape ale procesului de investigare (informare, investigare și materializare a activităților de investigare în mijloace de probațiune);

➤ identificarea unor relații de dimensionare a activității de investigare și reflectare a gradului de încărcare cu sarcini a lucrătorilor operativi.

În opinia noastră, *concluziile, opiniile și contribuțiile personale* prezentate în *structura tezei de doctorat* vor conduce la o înțelegere mai clară a modului de desfășurare a activității de investigare a fraudelor de natură economico-financiară în condițiile integrării României în Uniunea Europeană, la nivelul Direcției de Investigare a Fraudelor din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și nu numai.

## BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

### I. Cărți

#### a) autori români

- 1) Aionîtoaie, C. ș.a. – *Tratat de tactică criminalistică*, Editura Carpați, București, 2001,
- 2) Antoniu, N. și colaboratorii – *Explicații teoretice ale codului de procedură penală român*, vol. I, Ed. Academiei, București, 1975;
- 3) Baci, Rosita – *Premisele combaterii fraudei în U.E.*, Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”, Iași, Tomul II, Științe Juridice, 2006;
- 4) Balteș, N. – *Analiză și Diagnostic financiar*, Editura Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010;
- 5) Balteș, N., Comaniciu, Carmen, Popovici, M., Sava, R., Brătian, V., Chiuhureanu A.T. – *Analiza economico-financiară a întreprinderii*, Editura Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, 2003;
- 6) Banc, P. – *Introducere în finanțele agenților economici*, Editura Argus, București, 2001;
- 7) Banciu, D. – *Informaticizarea structurilor infodocumentare*, Editura ARS DOCENDI, București, 2007;
- 8) Baron, T., Biji, E. ș.a. – *Statistică teoretică și economică*, E.D.P. București, 1996;
- 9) Basarab M. – *Drept penal, partea generală*, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 1997;
- 10) Bercheșan, V. – *Cercetarea penală (criminalistică = teorie și practică)*, Îndrumar complet de cercetare penală, Editura Tipografia ICAR, București, 2002;
- 11) Bistriceanu, G.D. – *Mică Enciclopedie de Finanțe, Monedă, Asigurări, (vol. I – III)*, Editura Universară, București, 2006;
- 12) Bîrle, V. – *Echitate fiscală*, Editura Teora, București, 2006;
- 13) Bîrle, V. – *Evaziunea fiscală și corupția în sistemul fiscal*, Editura Casa Corpului Didactic, Baia Mare, 2003;
- 14) Bîrle, V. – *Evaziunea fiscală și impactul acesteia asupra echității fiscale*, Teză de doctorat, Sibiu, 2009;
- 15) Bîrle, V. – *Frauda fiscală*, Editura Teora, București, 2005;
- 16) Bogdan, V., Hârlab, A. – *Statistica managerială*, Fundația AXIS, București, 2004;
- 17) Bondarici, D. – *Curs universitar de investigare a fraudelor*, (vol. 1), Editura Min. Administrației și Internelor, București, 2005;
- 18) Boulescu, M., Ghiță, M. – *Expertiza contabilă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001;
- 19) **Bucur, M.A.** – *Fundamente teoretice și practice privind investigarea fraudelor economico-financiare*; Raport de Cercetare nr. 1, Sibiu, 2008;
- 20) **Bucur, M.A.** – *Importanța deciziei de management al calității în activitatea de investigarea fraudelor economico-financiare*, 14<sup>th</sup> International Conference „Research and Development in Mechanical Industry”, RaDMI – 2014, 18-21 September 2014, Topola, Serbia, (lucrare acceptată în curs de publicare), *ISI Proceeding*;
- 21) **Bucur, M.A.** – *Organizarea și funcționarea instituțiilor cu atribuții de investigarea a fraudelor economico-financiare*; Raport de Cercetare nr. 2, Sibiu, 2009;
- 22) **Bucur, M.A.** – *Posibilități de îmbunătățire a eficienței activităților de investigarea fraudelor economico-financiare, în contextul integrării României în Uniunea Europeană*; Raport de Cercetare nr. 3, Sibiu, 2010;
- 23) **Bucur, M.A.,** Țițu, Mariana – *Căi de eficientizare a activității de investigare a fraudelor economico-financiare*, Sibiu, 2010, Conferința Internațională de Științe Economice (I.E.C.S. 2010);

- 24) **Bucur, M.A., Țîțu, Mariana** – *Improving The Work Efficiency Of Institutions Authorized To Investigate Economic And Financial Frauds*; International Multi Conference of Engineers and Computer Scientist 2012, Hong Kong, IMECS, 2012, 14-16 March, 2012, (lucrare acceptată în curs de publicare), *ISI Proceeding*;
- 25) **Bucur, M.A., Țîțu, Mariana** – *Metode de modelare utilizate în îmbunătățirea eficienței activității de investigare, a fraudelor economico-financiare*. În revista M.S.D. – Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, nr. 1, 2012;
- 26) **Bucur, M.A., Țîțu, Mariana** – *Opportunities for streamling the investigation of economic and financial frauds*, 17th International Economic Conference - I.E.C.S., 2010, „The Economic World’ destiny: crisis and globalization?”, Sibiu, România, 13-14 mai, 2010, *ISI Proceeding*;
- 27) **Bucur, M.A., Țîțu, Mariana** – *Specific Statistical Indicators To Determine The Economic And Financial Fraud Investigation*; International Multi Conference of Engineers and Computer Scientist 2012, Hong Kong, IMECS, 2012, 14-16 March, 2012, (lucrare acceptată în curs de publicare), *ISI Proceeding*;
- 28) Bucur, V., Țîțu M., **Bucur, M.A., Țîțu, Mariana** – *Stress and the managers’ behaviour in knowledge-based organizations*, In: Management of Sustenable Development Journal, B+ CNCSIS Grade, vol. 2, nr. 1 / 2010, pag. 41-43, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, ISSN 2066-9380, 2010;
- 29) Bujor, V., Pop, O. – *Utilizarea circuitelor bancare în activități de spălare a banilor*, Editura Mirton, Timișoara, 2002;
- 30) Butănescu, R.V. – *Statistică descriptivă*, Editura Lucian Blaga, Sibiu, 2008;
- 31) Cicală, E. – *Metode de prelucrare statistică a datelor experimentale*, Editura: Politehnica, Timișoara, 1999;
- 32) Ciolcă, I. – *Infracțiuni economice. Practică judiciară*. Editura Hamangiu S.R.L., București, 2007;
- 33) Ciopraga, A. – *Criminalistica*, Tratat de tactică, Editura Grama, Iași, 1996;
- 34) Clocotici, D., Gheorghe, Gh. – *Evaziunea fiscală*, Editura Lumina Lex, București, 2004;
- 35) Comănicu, Carmen – *Finanțe publice*. Partea I, Editura Alma Mater, Sibiu, 2001;
- 36) Comănicu, Carmen – *Fiscalitate - valențe multidimensionale*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2005;
- 37) Comănicu, Carmen – *Orientări în Labirintul Fiscal*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010;
- 38) Comănicu, Carmen, Mârza, B. – *Sisteme informatice*, Editura Alma Mater, Sibiu, 2002;
- 39) Conea, N. – *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, Editura Ministerului de Interne, București, 1993;
- 40) Constantin, R., Drăghici, P., Ioniță, M. și colaboratorii – *Expertizele, mijloc de probă în procesul penal*, Editura Tehnică, București, 2000;
- 41) Cordescu, V. – *Evaziunea fiscală în România*, Editura Cartea Românească, București, 2005;
- 42) Costea, I., M. – *Protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene*, Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”, Iași, Tomul II, Științe Juridice, 2006;
- 43) Coșea, M. – *România subterană*, Editura Economică, București, 2004;
- 44) Craiu, N. – *Economia subterană între „DA” și „NU”*, București, 2004;
- 45) Crișan, S. – *Management – elemente fundamentale*, Editura Mira Design, Sibiu, 2001;
- 46) Crișan, S. – *Managementul serviciilor*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2003;
- 47) Dascălu, I – *Frauda în domeniul financiar, bancar și al pieței de capital*, Editura TREI, București, 1998;

- 48) Dascălu, I. – *Bazele muncii informative*, Editura M.I., București, 1997;
- 49) Dascălu, I. – *Criminalitatea financiar-internațională, Contractele financiare offshore, paradisurile fiscale și secretul bancar*, Editura Argument, București, 2001;
- 50) Dânga, E. – *Evaziune fiscală – distincții conceptuale*, Tribuna Economică, București, 1998;
- 51) Dongoroz V. – *Drept penal*, Asociația Română de Științe, București 2000;
- 52) Drăgănescu, M. – *De la societatea informațională la societatea cunoașterii*, Editura Tehnică, București, 2003;
- 53) Drăgoescu, Elena – *Bursele de mărfuri – organizare și funcționare*, Editura RISOPRINT, Cluj-Napoca, 2003;
- 54) Drăgoescu, Elena – *Bursele de mărfuri – piețe de negociere a titlurilor derivate*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2004;
- 55) Drăgoescu, Elena – *Finanțe internaționale*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu Mureș, 2007;
- 56) Drăgoescu, Elena – *Fondul Monetar Internațional*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu Mureș, 2000;
- 57) Drăgoescu, Elena – *Finanțe. Finanțe publice*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu Mureș, 2006;
- 58) Drăgoescu, Elena – *Inginerie financiară*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu Mureș, 2008;
- 59) Drăgoescu, Elena – *Piața valutară și operațiuni specifice*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu Mureș, 2006;
- 60) Drăgoescu, Elena, Bîrle, V. – *Evaziune fiscală – conținut economic și forme de manifestare*, În Conferința Economică Internațională: Binomul sărăcie-bogăție, în integrarea României în U.E., vol. II, Sibiu, 20-21 mai 2005;
- 61) Dunăreanu, I. A. – *Justiție, Judecător, Management*, Editura C.H. Beck, București, 2005;
- 62) Dunăreanu, I. A. – *Managementul organizației judiciare*, Editura C.H. Beck, București, 2008;
- 63) Frățilă, A., Pășescu, Gh. – *Expertiza criminalistică a semnăturii*, Editura Național, București, 1997;
- 64) Hurdubaie, I. – *Cooperarea Judiciară Europeană*. Editura M.A.I., București 2003;
- 65) Iosif, L., Marin, R. – *Investigarea fraudelor informatice*, Editura Ministerului de Interne, București, 2002;
- 66) Iuhas, V. – *Bancruta frauduloasă*, Editura CĂLĂUZA, Deva, 1999;
- 67) Jucan, C. – *Sisteme expert în modelarea deciziilor financiare. Concepte și aplicații*. Editura Alma Mater, Sibiu, 2003;
- 68) Lazăr, A. – *Ancheta antifraudă în mediul afacerilor*, Editura Lumina Lex, București, 2004;
- 69) Marian, T. – *Drept bugetar și fiscal*, Editura Pământul, Pitești, 2004;
- 70) Marin, R., Lucaci, I. – *Investigarea fraudelor electronice*, Editura Ministerului de Interne, București, 2002;
- 71) Mănăilă, A. – *Companiile off-shore sau evaziunea fiscală legală*, Editura All Beck, București, 2004;
- 72) Mircea, I. – *Criminalistica*, Editura Lumina Lex, București, 1998;
- 73) Moldovan, I. – *Finanțe publice și autonomie locală*, Editura Continent, Sibiu, 2002;
- 74) Moldoveanu, N. – *Criminalitatea economico-financiară în societățile comerciale*, Editura Global Print, București, 1997;
- 75) Moldoveanu, N. – *Metode noi de comitere a infracțiunilor în societățile comerciale*, În: Buletinul Poliției Economice, nr. 8-9 / 1994;

- 76) Moldoveanu, N., Munteanu, E. ș.a. – *Control economic - metodă eficientă pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor și altor nereguli din economie*, Editura Ministerului de Interne, București, 1993;
- 77) Morăreanu, C.Ș. – *Drept procesual penal*, Editura Hamangiu, București, 2008;
- 78) Moșteanu, Tatiana, ș.a. – *Buget și trezorerie publică*, Editura Universitară, București, 2004;
- 79) Moșteanu, Tatiana (coord.) – *Factorii instituționali și influența acestora asupra dezvoltării economice*, Editura ASE, București, 2006;
- 80) Moșteanu, Tatiana (coord.) – *Economia sectorului public*, Ediția a II-a, Editura Universitară, București, 2006;
- 81) Moșteanu, Tatiana, Roman, C. – *Finanțele instituțiilor publice*, Editura economică, București, 2011;
- 82) Muscalu, E., Todericiu, Ramona – *Management Public*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2008;
- 83) Nicolescu, O., Plumb, I., Vasilescu, I., Verboncu, I., (coordonatori) – *Abordări moderne în managementul și economia organizației*, Editura Economică, București, 2004;
- 84) Niculescu, N. – *Management modern - eficiența economică*, Editura Economică, București, 2000;
- 85) Nistoreanu, Gh. – *Prevenirea infracțiunilor prin măsuri de siguranță*, Editura Ministerului de Interne, București, 1991;
- 86) Ogorean, Claudia – *Coordonate manageriale ale competitivității firmei - o perspectivă globală*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, ISBN 978-973-739-429-3, 2007;
- 87) Ogorean, Claudia – *Etica afacerilor și responsabilitatea socială a firmei - dimensiuni ale abordării strategice a managementului*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, ISBN 978-973-739-888-8, 2009;
- 88) Ogorean, Claudia – *Management strategic*, Editura Universității Lucian Blaga din Sibiu, 2006;
- 89) Ogorean, Claudia – *Repere ale competitivității în economia globală*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, coautor, ISBN 978-973-739-524-5, 2007;
- 90) Olaru, Al. și colaboratorii – *Tactica criminalistică*, Editura M.I., București, 1989;
- 91) Olaru, Marieta – *Tehnici și instrumente utilizate în managementul calității*, Editura Economică, București, 2000;
- 92) Oprean, C., Țițu, M. – *Cercetarea experimentală și prelucrarea datelor. Vol. 2*, Editura ULBS, Sibiu, 2007;
- 93) Oprean, C., Țițu, M. – *Statistică tehnică și proiectarea experimentelor. Controlul calității și fiabilității*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2005;
- 94) Oprean, C., Țițu, M., Bucur, V. – *Managementul global al organizației bazate pe cunoștințe*, Editura AGIR, 2012;
- 95) Oprean, C., Țițu, M.A. – *Managementul calității în economia și organizația bazate pe cunoștințe*, Editura AGIR, București, 2008;
- 96) Paraschiv, G., Paraschiv D. – *Protecția intereselor economice și financiare ale U.E., prin mijloace de drept penal*;
- 97) Petrescu, I. – *Managementul personalului organizației*, Editura Expert, București, 2003;
- 98) Petrescu, R. – *Subiecții de drept comercial. Societăți comerciale și procedura falimentului*, București, 1993;
- 99) Popa, E.L. – *Efectele evaziunii fiscale și posibilități de atenuare*, Teză de doctorat, Sibiu, 2009;
- 100) Popescu, D., Trăușan Bianca – *Economia dezvoltării durabile*, Editura Continent, Sibiu-București, 2004;

- 101) Popescu, L. ș.a. – *Fiscalitate și drept financiar fiscal*, Editura Sitech, Craiova, 2007;
- 102) Sandu, T. – *Direcții și modalități manageriale pentru eficientizarea activităților de combatere a fraudei economico-financiare la nivelul județului Sibiu*, Teză de doctorat, 2007;
- 103) Secară, Ghe., Necșulescu, Consuela – *Statistica microeconomică și macroeconomică*, Ed. Universității din Pitești, 2009,
- 104) Suceavă, I. – *Poliția și drepturile omului*, Editura Ministerului de Interne, București, 1992;
- 105) Șaguna, D. – *Drept financiar și fiscal*, Editura All Beck, București, 2003,
- 106) Șaguna, D.D., Tutungiu, M.E. – *Evaziune fiscală, pe înțelesul tuturor*, Editura Oscar Print, București, 1995;
- 107) Tanzi, V. – *Spălarea banilor și Sistemul Financiar Internațional*, F.M.I. – 1996;
- 108) Trenca, I. – *Tehnică Bancară* - Ediția a III-a, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008;
- 109) Trenca, I. – *Metode și tehnici bancare*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2002;
- 110) Trenca, I., Bătrâncea I. (coord.) – *Analiza performanțelor și riscurilor bancare*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2008;
- 111) Trenca, I., Benyovscki Annamaria – *Riscul portofoliului de credite bancare - soluții de management*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011;
- 112) Tudose, M., Dragotă, I., Olteanu, D. – *Managementul activităților desfășurate, investigarea unor fraude speciale*, Editura M.A.I, 2003;
- 113) Tulai, I. C. – *Finanțele Publice și Fiscalitatea*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003;
- 114) **Țițu, M. – Managementul calității în organizațiile industriale moderne. Teză de doctorat, Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, 2007;**
- 115) **Țițu, M. – Statistică tehnică și proiectarea experimentelor. Strategia experimentelor factoriale, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2004;**
- 116) Țițu, M., Bucur, M. – *Study regarding the use of a method of quality management with a view to improve the profit in nowadays' modern organizations*, 17<sup>th</sup> International Economic Conference, IECS, 2010, “The economic world’ destiny: crisis and globalization?”, Sibiu, România, 13-14 Mai, 2010, *ISI Proceeding*;
- 117) Țițu, M., Oprean, C. – *Cercetarea experimentală și prelucrarea datelor, Volumul 1*, editura ULBS, Sibiu, 2006;
- 118) Țițu, M., Oprean, C., Boroi, Al. – *Cercetarea experimentală aplicată în creșterea calității produselor și serviciilor*, Editura AGIR, Bucurști, 2012;
- 119) Țurari, Gh. – *Elemente de criminalistică și tehnică criminală*, București 1947;
- 120) Vacărel Iulian – *Finanțele României*, Editura Economică, București 1995;
- 121) Vass, A.P. – *Economia subterană are și consecințe pozitive?* În: Revista „Tribuna Economică”, nr. 51-52, București, 2010;
- 122) Voicu C. ș.a – *Frauda în domeniul financiar, bancar și al pieței de capital*, Editura TREI, București 1998;
- 123) Voicu, C. – *Criminalitatea afacerilor*, I.G.P., București 1997,
- 124) Voicu, C., Sandu, F., Dascălu, Î. – *Frauda în domeniul financiar, bancar și al pieții de capital*, Editura TREI, București, 1998;
- 125) Voicu, C., Sandu, F., Moldoveanu, N. – *Culegere de lecții în sprijinul pregătirii cadrelor din poliție, pentru combaterea criminalității economico-financiare*, Editura Ministerului de Interne, București, 1994;
- 126) Voicu, C., Ungureanu, G., Voicu, A. – *Investigarea criminalității financiar-bancare*, Editura Polipress, București 2003,

- 127) Voicu, C., Voicu, A., C., Geamănu, I. – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner&Pildner, Târgoviște, 2006,
- 128) Volonciu, N. – *Tratat de procedură penală, vol. II (partea specială)*, Editura Paideia, București 1994;
- 129) Zlate, M. – *Tratat de psihologie organizațional-managerială*, Editura Polirom, Iași, 2004;

#### **b) autori străini**

- 130) Alt, E. – *Criminalitatea economico-financiară*, Culegere de studii, Editura Mille et une nuits, Paris, 2004;
- 131) Blum, J.A. – *Paradisurile fiscale, secretul bancar și spălarea banilor* (traducere din limba engleză), Publicația Națiunile Unite, 1998,
- 132) Boullanger, H. – *La criminalite economique en Europe*, Editura P.U.F., Paris, 2002;
- 133) Broyer, Ph. – *Criminalitatea financiară*, Paris, 2002;
- 134) Copeland, C.H. – *Tabel de control pentru investigații financiare*, Departamentul de Justiție, S.U.A., Washinston. D.C. (traducere din limba engleză, P.C.S.J. 2000);
- 135) Cote, S. – *Teorii criminologice*, Editura Sage Publication, SUA, 2002;
- 136) Covey, S. – *Managementul timpului: Cum să ne stabilim prioritățile*, Editura Allbeck, București, 1996;
- 137) Davenport, Th., Prusac, L. – *Working Knowledge: How Organisation Manage What They Know?*, Harward Business School Press, Boston, 2001;
- 138) Dixon, M. I. – *Opinie exprimată la cel de-al XII-lea Simpozion Internațional privind criminalitatea economică*, Cambridge, Anglia, 1994;
- 139) Durchein, Emile. – *Regulile metodei sociologice*, Editura Științifică, București, 1947;
- 140) Gassin, R. – *Criminologie*, Editura Dalloz, Paris, 2000;
- 141) Horgan, J.J. – *Fraudulent Checks, Criminal Investigation*, second edition, University of Redlands, Ca., U.S.A. (traducere din limba engleză);
- 142) Jamevic, J. – *Les Paradis fiscaux*, În: *Revue française publiques*, nr. 33 / 1999;
- 143) Johnson, K. – *Exploring the Digital Library*, Jossey Bass, 2005;
- 144) Klitgaard, McLean – *Abaroa, Corrupt Cities. A practical Guide to Cure and Prevention*, Institute for Contemporary Studies, Washington, D.C., 2000;
- 145) Lechat R. – *Cercetarea mecanismelor frauduloase in domeniul pieței publice*, Editura Mondena, Bruxelles, 1990;
- 146) Marty-Delmas, M. – *Corpus Juris*, Ed. Economică, Paris, 1997;
- 147) Marty-Delmas, M. – *Implementarea Corpus Juris în legislația statelor membre. Principii călăuzitoare ale Corpus Juris*;
- 148) Pirote, O. – *La protection juridique des interes financiers de la Communauté Européene*, Travaux de la CEDECE, Actes du colloque de Lille, 25-26 Janvier, 1996.
- 149) Reuvid, J. – *Criminalitatea economică internațională*, culegere de studii, Editura Kogan Page, Londra, 1995;
- 150) Reuvid, J. (editor consultant) – *Reglementarea și prevenirea fraudei economice la scară internațională, în Anglia* (traducere din limba engleză);
- 151) Robinson, Mark, E. – *Acuzarea în cazurile de corupție publică*, Departamentul de Justiție al S.U.A. P.C.S.J., București, 1999 (traducere în limba română) ;
- 152) Rosanvallon, P. – *L'économie souterraine*, În: *Revue française de finances publiques*, 1996;
- 153) Schneider, F. – *Shadow Economies and Corruption All Over the World: New Estates for 145 Countries*, Economics Journal, July 24, 2007;
- 154) Sigel, L. – *Criminologie*, Editura Thompson, S.U.A., 2003;



- 155) Vermier, E. – *Tehnici de spălare a banilor și mijloace de luptă*, Editura Kogan Page, Londra, 1995;
- 156) Veron, M., Droit – *Drept penal des affaires*, Editura Dalloz, Paris 2007;
- 157) Zimmermann, R.Z. – *Cooperarea judiciară internațională în materie penală*, editura Stampfi, Berna, 1999;
- 158) Sutherland, E.M.. – *White Collar Criminality*. Guler Alb, Universitatea Exer;

## II. Reviste

- 159) Abrudan, I. – *La porțile Europei. O viziune asupra integrării europene a României*, în Revista de Management și Inginerie Economică, vol. 5, nr. 4 (20), Cluj-Napoca, 2006;
- 160) Buzatu, N. – *Carte de credit falsificată*, Revista Criminalistica, nr. 3 / 2001;
- 161) Câmpean, A. – *Baza de date în munca operativă de poliție*. În: Realități și perspective în criminalistică. Editată de Asociația Criminaliștilor din România, București, 2003;
- 162) Cercel, A., Stănciulescu, M. – *Criminologie; Universitaria – Științe Juridice*, Editura PARALELA 45, Pitești, 2007;
- 163) Cercelescu Gh. – *Reformă cu clientela politică de gât*, Adevărul nr. 3689 / 3 mai 2002;
- 164) Ciobanu, P. – *Prevenirea și combaterea infracțiunii de spălare a banilor*; În Revista română de drept al afacerilor, Editura Rosetti, nr. 6, București, 2003;
- 165) Corlăteanu, S., Moise, M. – *Delimitarea conceptelor de criminalitate economico-financiară și criminalitate în afaceri în context european*, În Revista Dreptul, nr. 10 / 2009;
- 166) Ene, Ghe. – *Contrafacerea documentelor prin editare computerizată*, Revista Criminalistica, nr. 3 / mai 2000;
- 167) Gorunescu, M., Stănciulescu, C. – *Conceptul de fraudă în legislația română*, În Revista Dreptul, nr. 12, 2009;
- 168) Guiu, M. K. – *Criteriul infracțiunilor economice*, În Revista Dreptul, nr. 12 / 2008;
- 169) Ionescu, L. – *Asigurarea calității în expertiza criminalistică*, În Revista Dreptul nr. 1/1999 și Revista Criminalistica, nr. 1 / martie 1999;
- 170) Lascu, L. C. – *Investigatorul acoperit*, În Revista de Drept Penal, nr. 3 / 2002-6;
- 171) Lazăr, A. – *Studiu criminologic privind starea infracționalității din domeniul economico-financiar în circumscripția P.C.Ap. Alba Iulia în anul 2000*, În R.C.C.P. nr. 11 / 2001;
- 172) Lazăr, A. – *Studiu privitor la cauzele penale având ca obiect privatizări frauduloase*, În R.C.C.P. nr. 13 / 2002;
- 173) Lefterache, L. – *Dreptul penal al afacerilor - o provocare pentru sistemul de drept*, Revista de Drept Penal, nr. 2 / 2002;
- 174) Mateuș, Gh. – *În legătură cu noua reglementare privind înregistrările audio sau video în probațiunea penală*. În Dreptul nr. 8, 1997;
- 175) Moșteanu, Tatiana, Câmpeanu, Emilia – *Challenges for Romanian economy as an European Union member states*, Analele Universității din Oradea, Seria Științe Economice, Tomul XVIII, volumul III – Finances, Banks and Accountancy, 2009;
- 176) Nedelescu C, Popescu I. – *Firma fantomă, mijloc de favorizare a săvârșirii infracțiunilor economico-financiare*, Seminarul privind combaterea infracționalității în domeniul comercializării produselor petroliere, Sinaia, 2001;
- 177) Olănescu, Gr. – *Cu privire la efectuarea în aceeași cauză a expertizei contabile și a celei tehnice*, Revista de Drept Penal, nr. 1 / 1982;
- 178) Predescu, O., Udroi, M. – *Termenul rezonabil al procedurilor penale*, În Revista Dreptul nr. 2 / 2009, Editura CH Beck;

- 179) \*\*\*\* – Asociația Națională a Băncilor, *Ghid pentru prevenirea spălării banilor*, București, 2000;
- 180) \*\*\*\* – Colecția revistei „INTERPOL”, editată de O.I.P.C. - Interpol, 2008 – 2010;
- 181) \*\*\*\* – Fondul Monetar Internațional. *Spălarea Banilor și Sistemul Financiar Internațional*, Vito Tanzi, 1996;
- 182) \*\*\*\* – O.N.U., *Oficiul de control al drogurilor și de prevenire a crimei. Programul global contra spălării banilor*, Raport preliminar. 29 mai 1998 (traducere din limba engleză);
- 183) \*\*\*\* – Raport anual asupra activității desfășurate de Poliția Română (2008 – 2013);
- 184) \*\*\*\* – Revista Tribuna Economică, Colecții, (2008-2011);
- 185) \*\*\*\* – The World Bank – Report of Corruption, 1999 – 2002;
- 186) \*\*\*\* – The World Bank, Corupția și combaterea ei, Institutul IRECSO, București;
- 187) \*\*\*\* – Ziarul Financiar: Colecții (2008-2011);
- 188) \*\*\* – *Sistemul de Informații Schengen*, Editura MAI 2012, Ediția Iia, Colecția EUROPOLIS, Departamentul Schengen, Editura MAI, subcapit. 4.1.

### III. Dicționare

- 189) Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” – *Dicționar Explicativ al Limbii Române* (ediția a II-a revizuită și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012;
- 190) Anghelescu, C. (coordonator) – *Dicționar de Economie*, Editura Economică, București, 2001;
- 191) Bistriceanu, D. Gh. – *Lexicon de finanțe, bănci, asigurări*, vol. I – III, Editura Economică, București, 2001;
- 192) Dobrotă, N.(coordonator) – *Dicționar de Economie*, Editura Economică, București, 1999;
- 193) Jessua, Cl., Labrousse, Ch., Vitrz, D., Gaumont, D. – *Dicționar de Științe Economice*, Editura ARC, București, 2006;
- 194) Mureșan, M. și colaboratorii – *Dicționar de Drept Civil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980;
- 195) Nolan, J.R. și colaboratorii – *Black's Law Dictionary*, St. Paul, Minnesota, West Publishing Co, 1990;
- 196) Sima, I și colaboratorii – *Dicționar de Criminalistică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984,
- 197) Webster, M. – *Dictionary of Law*, Editura Meriam-Webster, 1996;
- 198) \*\*\* – *Dicționar Enciclopedic Managerial*, vol. I, Editura Academică de management, București, 2000;
- 199) \*\*\* – *Dicționarul Comercial*, Editura CARAIMAN, București, 2002;
- 200) \*\*\* – *Dicționarul Enciclopedic*, Editura CARTIER, 2003;
- 201) \*\*\* – *Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic, 1998;
- 202) \*\*\* – *Dicționarul Nouveau Petit Larousse*, Editura Teora, București, 2005;

### IV. Legislație

- 203) Legea nr. 30 / 1991 și Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 889/2005 privind organizarea și funcționarea controlului financiar de stat, cu modificările și completările ulterioare;
- 204) Legea nr. 31 / 1990 privind societățile comerciale, cu modificările și completările ulterioare;
- 205) Legea nr. 39 / 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate;

- 206) Legea nr. 78 / 2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție;
- 207) Legea nr. 85 / 2006 privind procedura insolvenței și falimentului
- 208) OUG nr. 99 / 2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului;
- 209) Legea nr. 86 / 2006, (art. 9, alin. 3), cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial nr. 350 / 19.04.2006;
- 210) O.U.G. nr. 92 / 24.12.2003 privind Codul de Procedură Fiscală;
- 211) Legea nr. 94 / 1992 de organizare și funcționare a Curții de Conturi;
- 212) Legea nr. 156 / 08.04.2002, de aprobare a O.G. nr. 2 / 2000 privind reglementarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară;
- 213) Legea nr. 161 / 2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției;
- 214) Legea nr. 218 / 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 305 / 09.05.2002;
- 215) Legea nr. 304 / 2004 privind organizarea judiciară;
- 216) Legea nr. 312 / 2004 privind Statutul Băncii Naționale a României;
- 217) Legea nr. 656 / 2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor;
- 218) Hotărârea de Guvern nr. 386 / 25.04.2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Economiei și Finanțelor;
- 219) Hotărârea nr. 532 / 30 mai 2007 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale a Vămirilor;
- 220) H.G. nr. 533 / 2007 privind organizarea și funcționarea Gărzii Financiare, O.U.G. nr. 91 / 2003 și Legea nr. 132 / 2004, cu modificările și completările ulterioare acestora,

#### **V. Coduri**

- 221) \*\*\* – Codul Civil;
- 222) \*\*\* – Codul Penal;
- 223) \*\*\* – Codul de Procedură Penală, Best Publishing, 2008;
- 224) \*\*\* – Codul Fiscal;
- 225) \*\*\* – Codul de Procedură Fiscală;

#### **VI. Rapoarte și studii**

- 226) Nicolae, A. – *Crearea Eurojust*. Comunicatul Comisiei Comunităților Europene, în Culegere de materiale, Proiectul „Tempus”, Jep. 14219-99, Ministerul Public, Centrul de Pregătire Continuă a Procurorilor;
- 227) \*\*\* – Direcția Generală a Finanțelor Publice Sibiu, Rapoarte periodice de informare cu privire la situația unor fraude economico-financiare (evaziune fiscală, etc.) 2007-2010,
- 228) \*\*\* – Rapoarte de activitate; Ministerul Finanțelor Publice (Agenția Națională de Administrare Fiscală, Garda financiară), 2007-2010,
- 229) \*\*\* – Raport preliminar ONU – Oficiul de control al drogurilor și de prevenire a crimei organizate „Programul global contra spălării banilor”, 29 mai 1998 (traducere din limba engleză);
- 230) \*\*\* – Price Waterhouse Coopers: Studiu asupra criminalității economice din România, București, 2007,
- 231) \*\*\* – Ghid pentru prevenirea spălării banilor, Asociația Națională a Băncilor, București, 2000;
- 232) \*\*\* – Rapoartele de analiză asupra măsurilor întreprinse de Poliția Română, pentru prevenirea și combaterea criminalității (perioada 1990-1995 – Cabinetul I.G.P.R.);

- 233) \*\*\* – Raport asupra activității desfășurate de Poliția Română (1995 – Colectiv I.G.P.R.);
- 234) \*\*\* – Raport al Comisiei Europene către Parlamentul European privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (M.C.V.), din 18.07.2012 (Bruxelles, COM (2012) 410 final);
- 235) \*\*\* – Raport al Comisiei Europene către Parlamentul European privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (M.C.V.), din 30.01.2013 (Bruxelles, COM (2013) 47 final);
- 236) \*\*\* – Raport al Comisiei Europene către Parlamentul European privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (M.C.V.), din 22.01.2014 (Bruxelles, COM (2014) 37 final);
- 237) \*\*\* – Raportul anual EUROJUST pe anul 2009;

#### **VII. Biblioteca electronică**

- 238) [www.anaf.ro](http://www.anaf.ro)
- 239) [www.antifraudă.gov.ro](http://www.antifraudă.gov.ro)
- 240) [www.bnr.ro](http://www.bnr.ro)
- 241) [www.fatfgafi.org](http://www.fatfgafi.org)
- 242) [www.fmi.ro](http://www.fmi.ro)
- 243) [www.igpr.ro\\_datestatistice](http://www.igpr.ro_datestatistice)
- 244) [www.mai.gov.ro](http://www.mai.gov.ro)
- 245) [www.mfinante.ro](http://www.mfinante.ro)
- 246) [www.pna.ro](http://www.pna.ro)
- 247) [www.wikipedia.ro](http://www.wikipedia.ro)
- 248) [www.ziare.ro](http://www.ziare.ro)
- 249) [http://europa.eu/rapid/press\\_release.MEMO\\_12\\_621](http://europa.eu/rapid/press_release.MEMO_12_621)
- 250) [http://politiaromana.ro/date\\_statistice](http://politiaromana.ro/date_statistice)

#### **VIII. Directive, Decizii și Recomandări**

- 251) \*\*\* – Directiva Consiliului Uniunii Europene cu privire la prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor (92/308/EEC) adoptată la 10 iunie 1991, la Luxemburg;
- 252) \*\*\* – Conseil de l'Europe, Programme d'action contre la Corruption adopté par la Comité des Ministres Strasbourg, 1996;
- 253) \*\*\* – Recomandarea nr. R (81)12 din 25 iunie 1981 – *Lista activităților ilegale circumscrise fenomenului criminalității în afaceri*;

#### **IX. Convenții, Regulamente, Instrumente**

- 254) Convenția din 26 iulie 1995 (J.O. C 316, 27.11.1995 – fraudă);
- 255) Convenția din 26 mai 1997 (J.O. C195, 25.06.1997 – corupția).